

STORTINGET

Dokument 17

(2017–2018)

Rapport til Stortinget fra Stortingets delegasjon til Nordisk råd

Innhold

	Side
1. Innledning	1
2. Rådets organisasjon	2
3. Norges delegasjon	3
3.1 Valg og konstituering	3
3.2 Møter i delegasjonen	4
3.3 Nasjonal forankring av det nordiske samarbeidet	4
4. Stortingets debatt om nordisk/arktisk samarbeid	5
5. Nordisk råds prioriteringer 2017	6
6. Nordisk råds 68. sesjon	7
6.1 Nordisk toppmøte	7
6.2 Nordisk ministerråds program 2017	7
6.3 Fremsettelse av nye medlemsforslag	7
6.4 Grensehindre	8
6.5 Spørretime med tema arbeidsmarked	8
6.6 Internasjonal samarbeid	8
6.7 Kunnskap og kultur	8
6.8 Velferd i Norden	9
6.9 Utvalget for vekst og utvikling i Norden	10
6.10 Et holdbart Norden	10
6.11 Kontrollkomiteens saker	10
6.12 Nordisk råds priser	11
7. Nordisk råds temasesjon, april 2017	11
7.1 Aktuell debatt om Norden og USA	11
7.2 Generelle saker	11
7.3 Nye medlemsforslag	12
8. Presidiet, utvalgene og kontrollkomiteen	12
8.1 Presidiet	12
8.1.1 Presidiets arbeidsgrupper og rapportører	13
8.1.2 Presidiets internasjonale kontakter	13
8.1.3 Presidiets dialog med Hviterussland	13
8.2 Utvalget for vekst og utvikling i Norden	13
8.3 Utvalget for et holdbart Norden	14
8.4 Utvalget for kunnskap og kultur	14
8.5 Utvalget for velferd	14
8.6 Kontrollkomiteen	14
9. Det parlamentariske østersjøsamarbeidet	15
10. Vest-Norden	15
Vedlegg 1 Rekommandasjoner, fremstillinger og interne beslutninger vedtatt i Presidiet og på Nordisk råds 68. session 2016 i København	16
Vedlegg 2 Resolution 8 th Barents parliamentary Conference	21
Vedlegg 3 Conference resolution	26

STORTINGET

Dokument 17

(2017–2018)

Rapport til Stortinget fra Stortingets delegasjon til Nordisk råd

---

Rapport fra Stortingets delegasjon til Nordisk råd om virksomheten 2. halvår 2016–1. halvår 2017

Til Stortinget

1. Innledning

Norden er en av verdens mest integrerte regioner, og det nordiske samarbeidet har lange og gode tradisjoner. Tilliten og samholdet gir Norden spesielle forutsetninger og fordeler. Nordisk råd arbeider for å styrke nordiske og regionale interesser og verdier i en global omverden. Et sterkt Norden i et sterkt Europa er et overordnet mål for arbeidet. Samarbeidet er både politisk, økonomisk og kulturelt forankret.

Nordisk råd har en bred agenda og deltar aktivt i ulike regionale parlamentariske samarbeidsorganer i Nordens nærområder. Det gjelder Arktis, Barentsregionen og Østersjøregionen, og i partnerskapene i Den nordlige dimensjon.

Nordisk råd fremmer årlig en rekke forslag til Nordisk ministerråd og de nordiske lands regjeringer som det tas stilling til og gis tilbakemelding om til rådet. Nordisk råd behandler og uttaler seg også om budsjett og andre forslag fra Nordisk ministerråd.

Stortinget har en aktiv delegasjon i Nordisk råd som setter sitt preg på utvalgsmøter, deltakelse i konferanser og sesjonene. To av utvalgslederne i 2017 kommer fra Norge.

Nordisk råd avholdt sin årlige sesjon i oktober 2016 i København. Hovedtema for sesjonen var nordisk samarbeid om FNs bærekraftsmål. I tillegg ble grensehindre og samarbeid om integrasjon av flyktninger og inn-

vandrere debattert. Den utenriks- og forsvarspolitiske debatten var sterkt preget av urolighetene i verden med vekt på situasjonen i Ukraina og Tyrkia, krigen i Syria og Brexit.

Under det innledende toppmøtet med de nordiske lands statsministre ble det konstatert at FNs bærekraftsmål er verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og løse klimakrisen innen 2030. De nordiske landene er allerede grønne foregangsland og pådrivere og har et særskilt ansvar for at målene implementeres, både i Norden og i verden. Nordisk råd har fulgt opp dette arbeidet i en egen arbeidsgruppe under norsk ledelse.

Under sesjonen presenterte det norske formannskapet i Nordisk ministerråd og det finske formannskapet i Nordisk råd for 2017 sine respektive program. Det ble avviklet en spørretime, denne gang med de nordiske arbeidsministrene, og et stort antall medlemsforslag ble presentert. De nordiske lands parlamentspresidenter deltok som gjester ved sesjonen.

Stortingets delegasjon til Nordisk råd har i året som er gått, vært opptatt av å videreføre arbeidet med å fjerne grensehindre og har i dialogen med den norske samarbeidsministeren gitt uttrykk for at det konstruktive arbeidet i Grensehinderrådet må fortsette. I april presenterte de nordiske parlamentarikerne tolv konkrete forslag til nye nordiske initiativer i kampen mot antibiotikaresistens. Andre saker som er diskutert i Nordisk råd det siste året, er bl.a. forbud mot mikroplast i kosmetikk, pant på plastposer, fellesnordiske initiativer på integrasjonsområdet, felles nordisk elektronisk ID og en nordisk TV-seriepris.

Nordisk råd valgte president og visepresident fra den finske delegasjonen til å lede arbeidet i 2017. Det finske formannskapet har satt fokus på Norden og dan-

nelse, Norden og ren energi samt Norden og nettverksarbeid. Norden skal spille en større rolle som forbilde og fredsmekler i den urolige tiden vi lever i, og spille en mer aktiv rolle i EU-samarbeidet.

Stortingets delegasjon til Nordisk råd prioriterer arbeidet med et godt naboskap i hele regionen, fra Vest-Norden til Østersjøregionen og til parlamentariske organer i nord og i Arktis. Nordisk samarbeid med EU står også høyt på dagsordenen. Norden er naboregion til Russland, og det er naturlig at de nordiske landene følger utviklingen i øst med uro. Det er likevel enighet om å holde kanalene åpne på det parlamentariske nivået, og medlemmer av Dumaen og Føderasjonsrådet ble invitert til Nordisk råds sesjon i København.

I september 2017 ble det arrangert en rundebordskonferanse i Helsingfor som nordisk forsvarssamarbeid med deltakelse fra nordiske parlamentarikere og den finske forsvarsministeren. Arrangementet var i regi av den finske delegasjonen. Møtet var en direkte oppfølging av tilsvarende møter i Danmark i 2016, Sverige i 2015 og Norge i 2014. Tema for møtet i Helsingfors var «Nordisk forsvarssamarbeid – en ny visjon for NORDEFCO?». I debatten ble det pekt på at grunnlaget og behovet for et styrket forsvarssamarbeid er til stede, men at Norden trenger større sikkerhetspolitisk tyngde bak samarbeidet. Bedre felles krisehåndtering i nærområdene er en riktig vei å gå.

Arbeidet med å reformere Nordisk råd er videreført, og fra 2016 er antall fagutvalg redusert fra fem til fire. Målet er økt politisering av rådets arbeid blant annet ved å tillegge partigruppene et større ansvar. De koordinerte partigruppe-, presidie- og utvalgsmøtene i januar legges til formannskapslandet i Nordisk ministerråd for å bedre dialogen med ministerrådet, og april møtene skal avsluttes med en ekstra, men mindre omfattende sesjon for å sikre aktualitet og utvidet mulighet for plenumsbehandling av saker.

Oslo, 27. september 2017

Sonja Mandt
delegasjonsleder

2. Rådets organisasjon

Nordisk råd er et samarbeidsorgan for de nordiske landenes parlament og regjeringer. Samarbeidet bygger på Helsingforsavtalen fra 1962 med senere endringer, samt rådets arbeidsordning.

Nordisk ministerråd er et samarbeidsorgan for de nordiske landenes regjeringer. Det gjennomfører rekommandasjoner vedtatt av rådet og fremmer forslag til beslutninger for rådet. Ministerrådet fremlegger hvert år en årsberetning og virksomhetsplan for det kommende året.

Plenarforsamlingen

Plenarforsamlingen utgjøres av rådets 87 valgte medlemmer, samt regjeringsrepresentanter, som møtes til sesjon en gang om året på høsten.

Plenarforsamlingen er rådets høyeste besluttede organ og vedtar bl.a. rådets rekommandasjoner og uttalelser, samt interne beslutninger. Stemmerett har bare de valgte medlemmene, dvs. parlamentarikerne.

Presidiet

Rådets presidium består av en president, en visepresident og tretten øvrige medlemmer, som utpekes av plenarforsamlingen.

Alle landenes delegasjoner skal være representert i presidiet.

Presidiet har ansvaret for rådets løpende virksomhet under og mellom sesjonene. I tillegg har presidiet ansvaret for behandlingen av utenriks- og sikkerhetspolitiske spørsmål, samt behandlingen av det nordiske samarbeidsbudsjettet og medlemsforslag som ikke sendes til utvalgene for behandling.

Presidiet kan agere på vegne av plenarforsamlingen i de tilfeller man ikke kan vente til neste sesjon for å fatte en beslutning.

Utvalgene

Rådet har fire fagutvalg:

1. Utvalget for kunnskap og kultur i Norden (18 medlemmer),
2. Utvalget for et Holdbart Norden (18 medlemmer),
3. Utvalget for vekst og utvikling i Norden (18 medlemmer)
4. Utvalget for velferd i Norden (18 medlemmer).

Utvalgene forbereder sakene innen det tas beslutninger i plenum eller i presidiet. De behandler medlems-, regjerings- og ministerforslag, beretninger fra nordiske institusjoner, ministerrådets meldinger om vedtatte rekommandasjoner og andre saker.

Kontrollkomiteen

Kontrollkomiteens oppgave er å utøve kontroll med virksomheten som finansieres over det nordiske budsjettet samt med saker som berører tolkningen av Helsingforsavtalen og andre nordiske samarbeidsavtaler. Kontrollkomiteen har 7 medlemmer.

Valgkomiteen

Valgkomiteens oppgave er å forberede valg som besluttes av plenarforsamlingen, samt eventuelle suppleringsvalg som vedtas på plenarforsamlingens vegne. Valgkomiteen har 7 medlemmer.

Delegasjonene

Hvert lands valgte medlemmer, varamedlemmer og regjeringsrepresentanter utgjør landets delegasjon i rådet. Den norske delegasjonen består av 20 medlemmer valgt av Stortinget, samt av regjeringens utpekte representanter.

Delegasjonen konstituerer seg og velger leder, nestleder og ytterligere 6 medlemmer som danner delegasjonens arbeidsutvalg. Delegasjonen har ansvar for sine egne utgifter innen den budsjetttramme som Stortinget vedtar.

Partigruppene

Rådets medlemmer og varamedlemmer velges av parlamentene med hensyn til partienes styrkeforhold. Det finnes fem nordiske partigrupper:

1. Den sosialdemokratiske partigruppe
2. Midtengruppen
3. Den konservative partigruppe
4. Den venstresosialistiske grønne partigruppe
5. Gruppen for nordisk frihet

Fordelingen av tillitsposter og ulike spørsmål drøftes og forberedes i gruppene før man tar beslutning i rådets organer. Partigruppene får økonomisk støtte, og hver gruppe har ansatt sin partigruppesekretær.

Statsministrene

Statsministrene har en ledende rolle og det overgripende ansvaret for det nordiske samarbeidet og møtes regelmessig 3–4 ganger årlig. Formannskapslandet har ansvar for møtene.

Samarbeidsministrene

Samarbeidsministrene har ansvaret for samordningen av nordiske samarbeidsspørsmål i regjeringen og er ansvarlige for behandlingen av det nordiske samarbeidsbudsjettet. EØS- og EU-minister Frank Bakke-Jensen (H) er norsk samarbeidsminister. Den norske delegasjonen har jevnlig kontakt med samarbeidsministeren og hans sekretariat.

Internettadressen til de nordiske hjemmesider: www.norden.org

E-postadressen til delegasjonen: internasjonalt-avdeling@stortinget.no

3. Norges delegasjon

3.1 Valg og konstituering

Stortinget valgte den 14. oktober 2016 følgende delegasjon til Nordisk råd:

Stortingsrepresentant Sonja Mandt
Stortingsrepresentant Knut Storberget

Stortingsrepresentant Ruth Grung
Stortingsrepresentant Jorodd Asphjell
Stortingsrepresentant Gunvor Eldegard
Stortingsrepresentant Irene Johansen
Stortingsrepresentant Kåre Simensen
Stortingsrepresentant Michael Tetzschner
Stortingsrepresentant Bente Stein Mathisen
Stortingsrepresentant Heidi Nordby Lunde
Stortingsrepresentant Norunn Tveiten Benestad
Stortingsrepresentant Bengt Morten Wenstøb
Stortingsrepresentant Sylvi Graham
Stortingsrepresentant Sivert Bjørnstad
Stortingsrepresentant Oskar J. Grimstad
Stortingsrepresentant Ulf Leirstein
Stortingsrepresentant Rigmor Andersen Eide
Stortingsrepresentant Per Olaf Lundteigen
Stortingsrepresentant André N. Skjelstad
Stortingsrepresentant Torgeir Knag Fylkesnes

Ved delegasjonens konstituering 27. oktober 2016 ble stortingsrepresentant Sonja Mandt og stortingsrepresentant Michael Tetzschner valgt til henholdsvis leder og nestleder.

Til medlemmer i Arbeidsutvalget ble i tillegg valgt:

Stortingsrepresentant Sonja Mandt
Stortingsrepresentant Michael Tetzschner
Stortingsrepresentant Ruth Grung
Stortingsrepresentant Sivert Bjørnstad
Stortingsrepresentant Rigmor Andersen Eide
Stortingsrepresentant Per Olaf Lundteigen
Stortingsrepresentant André N. Skjelstad
Stortingsrepresentant Torgeir Knag Fylkesnes

På rådets 68. sesjon i København ble fordeling for 2017 på presidium, utvalg og komiteer som følger:

Presidiet (15 medlemmer)

Sonja Mandt (A)
Michael Tetzschner (H)
Rigmor Andersen Eide (KrF)

Utvalget for et holdbart Norden (18 medlemmer)

Irene Johansen (A)
Knut Storberget (A)
Sylvi Graham (H)

Utvalget for kunnskap og kultur i Norden (18 medlemmer)

Jorodd Asphjell (A), leder
André N. Skjelstad (V)
Norunn Tveiten Benestad (H)

Utvalget for velferd i Norden (18 medlemmer) Kåre Simensen (A)

Bengt Morten Wenstøb (H)
 Bente Stein Mathisen (H), leder
 Sivert Bjørnstad (FrP)
 Ulf Leirstein (FrP)

Utvalget for vekst og utvikling i Norden (18 medlemmer)
 Gunvor Eldegard (A)
 Ruth Grung (A)
 Per Olaf Lundteigen (Sp)
 Heidi Nordby Lunde (H)
 Torgeir Knag Fylkesnes (SV), nestleder
 Oskar J. Grimstad (FrP)

Kontrollkomiteen (7 medlemmer)
 Ruth Grung (A)

Valgkomiteen (7 medlemmer)
 Michael Tetzschner (H)

3.2 Møter i delegasjonen

I perioden 2. halvår 2016–1. halvår 2017 har delegasjonen holdt 7 møter, herav to møter i delegasjonens arbeidsutvalg.

Etter at Stortinget hadde foretatt valg på ny delegasjon, ble konstituerende møte holdt den 27. oktober 2016. Delegasjonen valgte Sonja Mandt (A) og Michael Tetzschner (H) til henholdsvis leder og nestleder. Til delegasjonens arbeidsutvalg ble i tillegg til disse to valgt: Ruth Grung (A), Sivert Bjørnstad (FrP), Rigmor Andersen Eide (KrF), Per Olaf Lundteigen (Sp), André N. Skjelstad (V) og Torgeir Knag Fylkesnes (SV). Samarbeidsminister Elisabeth Vik Aspaker redegjorde for saker som stod på ministerrådets dagsorden, og særskilt om de prioriteringer Norge vil ha for sitt formannskap i 2017. Medlem av Grensehinderrådet, Svein Ludvigsen, ga en statusrapport fra arbeidet med å fjerne grensehindringer.

Stortingspresident Olemic Thommessen redegjorde for parlamentspresidentenes nordiske samarbeid og opplyste samtidig at Stortinget vil markere Finlands 100-års jubileum som selvstendig stat med et bredt anlagt seminar om Finland. Avslutningsvis redegjorde generalsekretær Espen Stedje fra Foreningen Norden om saker som stod på foreningens dagsorden.

Til delegasjonsmøtet 24. november 2016 var professor Haldor Byrkjeflot invitert for å gi en presentasjon av Universitetets forskningsprogram om Norden. Delegasjonen diskuterte utvikling og oppfølging av Nordisk råds sesjon 2016 i København. Videre svarte delegasjonen positivt på en henvendelse fra Bærum bibliotek om fortsatt samarbeid med biblioteket om presentasjon av de norske kandidatene til Nordisk råds litteraturpris i 2016 og besluttet å gi et tilskudd på kr 30 000 til et slikt arrangement.

På delegasjonsmøtet den 19. januar 2017 orienterte Norges samarbeidsminister Frank Bakke-Jensen om

starten på det norske formannskapsåret i Nordisk ministerråd. Den store kultursatsingen utenfor Norden – «Nordic Matters» som skal vare gjennom hele 2017 – har allerede blitt åpnet. Videre viste Frank Bakke-Jensen til de tre pilarene som utgjør kjernen i formannskapsprogrammet: a) Norden i omstilling, b) Norden i Europa og c) Norden i verden.

På AU-møtet den 23. februar 2017 ble det minnet om at Norge skal lede samarbeidet i Nordisk råd (norsk president og visepresident) i 2018, og at det skal utarbeides et program for året. AU diskuterte hvilken hovedretning et slikt program burde ha, og kom med flere innspill. De to andre sakene som stod på dagsordenen, var hvilken holdning delegasjonen skulle ha til forslaget om å gjøre finsk og islandsk til arbeidsspråk i det nordiske samarbeidet, samt Nordisk råds presidents forslag om å avholde en plenumsdebatt om arbeidet, med å fjerne nordiske grensehindre.

Delegasjonen fortsatte diskusjonen om innholdet i programmet for Nordisk råd i 2018 på sitt neste møte den 30. mars 2017. Dessuten ble man enige om en høringsuttalelse som konkluderte med et nei til å gjøre finsk og islandsk til arbeidsspråk i Nordisk råd. Delegasjonen besluttet videre å sende en søknad om leie av hovedscenen til Den Norske Opera og Ballett til Nordisk råds prisutdeling 2018.

På delegasjonsmøtet den 8. juni 2017 orienterte samarbeidsminister Frank Bakke-Jensen om budsjettforslaget for 2018 og status for det norske formannskapet i 2017. Det ble også en diskusjon omkring frekvensen på stortingsmeldingen om nordisk samarbeid. Delegasjonen var enig i at den kommende stortingsmeldingen og behandlingen av denne kan utsettes til våren 2018. Flertallet ga imidlertid ikke støtte til Bakke-Jensens forslag om at stortingsmeldingen om nordisk samarbeid blir toårig.

På møtet den 15. juni diskuterte og omarbeidet arbeidsutvalget et foreliggende utkast til Nordisk råds presidentprogram for 2018, som deretter ble sendt delegasjonens medlemmer til godkjenning.

3.3 Nasjonal forankring av det nordiske samarbeidet

Det er bred politisk enighet om at arbeidet i Nordisk råd skal forankres best mulig i Stortinget og dets fagkomiteer.

Stortingets delegasjon til Nordisk råd har anmodet stortingspresidenten om å henvende seg til fagkomiteene, vedlagt vedtak fra sesjonen og relevante utdrag fra den norske regjeringens program for formannskapet i Nordisk ministerråd i 2017. I brev av 19. desember 2016 til de relevante komiteene sier stortingspresidenten at det ville være nyttig om komiteene kunne gjennomgå Nordisk råds vedtak og vurdere om dette kan tas i betraktning i komiteens løpende arbeid, og på passende

måte meddele Stortingets delegasjon til Nordisk råd komiteens vurderinger.

Arbeids- og sosialkomiteen understreker i sitt svar at komiteen ser det som svært viktig at det nordiske samarbeidet er forankret i Stortinget. Komiteens medlemmer som er medlemmer av Stortingets delegasjon til Nordisk råd har løpende orientert komiteen om saker i Nordisk råd, som har vært av interesse for komiteens arbeid. Komiteen er derfor godt kjent med vedtak som er fattet og som er relevante for komiteen.

Energi- og miljøkomiteen meddeler at komiteen behandler mange saker der utfordringene kan være sammenfallende mellom de nordiske landene. Dette gjelder bl.a. globale klimaspørsmål og klimaforhandlingene fram mot klimaavtalen i Paris i 2015. På klimamøtene i Paris i 2015 og i Marrakech i 2016 har energi- og miljøkomiteens representanter hatt direkte kontakt med de andre nordiske landene. Det ble der arrangert felles møter mellom alle de nordiske landene og bl.a. afrikanske og søramerikanske land i løpet av disse klimaforhandlingene.

Energi- og miljøkomiteen har i mai–juni 2017 behandlet regjeringens forslag til klimalov, som fastsetter nasjonale utslippsmål i 2030 og 2050. I arbeidet med klimaloven ble det sett på erfaringer fra bl.a. Sverige og den svenske klimaloven. Komiteen har videre behandlet endringer i lov om elsertifikatsystemet, hvor avtalen mellom Norge og Sverige er sentral.

Komiteen har ellers i sesjonen behandlet saker knyttet til det nordiske samarbeidet.

Næringskomiteen behandler en rekke saker med konsekvens og betydning for det nordiske samarbeidet. Et sterkt nordisk samarbeid finnes innen regelutforming, rettslikhet og ikke minst næringspolitiske standarder og normer. Økt handel i Norden er avhengig av færrest mulig grensehindre og god kommunikasjon landene imellom. Komiteen ser det som svært viktig at arbeidet i Grensehinderrådet fortsetter med samme styrke. Komiteen støtter formannskapsprogrammet som presiserer at:

«Som ledd i satsingen på nordisk omstilling og konkurransekraft vil arbeidet med grensehindre bli prioritert høyt under det norske formannskapet. Å fjerne grensehindre skaper arbeidsplasser, styrker konkurranse-kraften og bidrar til vekst.»

I Nordisk råds Samarbeidsprogram for fiskeri-, jordbruks-, skogbruks- og næringsmiddelområdet 2017–2020 (Rek 5/2016) anmodes landene om flere tiltak som både regjeringen og Stortinget har satt på dagsordenen i sitt arbeid med bl.a. stortingsmeldinger om jord- og skogbruk (2016/2017) i jordbruksoppgjørshandling i Stortinget, private forslag og budsjettbehandling.

Komiteen viser til Nordisk råds rekommandasjoner og påpeker at komiteen og Stortinget har vektlagt å pri-

oritere innsatsen mot spredning av antibiotisk resistens i jordbruket, jf. innsatsområdet One Health, sunne dyr og dyrevelferd. Videre legges det vekt på økt motstandskraft og mindre klimapåvirkning i primærproduksjon, oppfølging av utredningen om klimaendringene og primærproduksjonen i Norden fra 2014, forsuringen av havmiljøet og problemene med forvaltningen av felles fiskebestander. Man er helt på linje med rekommandasjonen om å inkludere, under innsatsområdet bærekraftig forvaltning av biologiske ressurser, tiltak som kan bidra til å redusere akvakulturens negative innvirkning på biologisk mangfold.

Komiteen har til behandling en stortingsmelding om reiseliv og opplyser at man vil ta hensyn til Nordisk råds anbefalinger, bl.a. forsøk på å kvantifisere merverdien av et systematisk nordisk samarbeid på turismeområdet.

Kommunal- og forvaltingskomiteen er gjort kjent med vedtakene i Nordisk råd i 2016 og de delene av det norske formannskapsprogrammet som er relevante for komiteen.

Av relevans for dette kan det nevnes at fire komitémedlemmer besøkte Sverige i april 2017 og møtte politikere og andre aktører på både nasjonalt og lokalt nivå. Tematikken for denne reisen var innvandring og integrering.

Komiteen har ellers i sesjonen ikke behandlet saker knyttet direkte til det nordiske samarbeidet.

4. Stortingets debatt om nordisk/arktisk samarbeid

Saksordfører Marit Nybakk (A) innledet debatten med å påpeke den store interessen for Norden og den nordiske modellen internasjonalt. Videre fremhevet Nybakk arbeidet med å fjerne grensehindre som viktig for å fremme praktisk nordisk samarbeid, også i det norske formannskapet for Nordisk ministerråd i 2017.

Sylvi Graham (H) understreket i sitt innlegg at det nordiske samarbeidet må ha merverdi for innbyggerne i Norden. Dette må også være utgangspunktet for hvordan vi til enhver tid organiserer det nordiske samarbeidet. Det nye samarbeidet om integrering av flyktninger, og nordisk samarbeid internasjonalt for å fremme FNs bærekraftsmål, er viktige områder for det norske formannskapet i Nordisk ministerråd i 2017.

Tone Heimdal Brataas (FrP) fremhevet viktigheten av det nordiske samarbeidet i en tid med internasjonal uro. Norden bør også samarbeide internasjonalt i blant annet EU og FN. Brataas understreket det interne nordiske samarbeidet for å fjerne grensehindre mellom landene for styrke videre samarbeid og mobilitet.

Liv Signe Navarsete (Sp) la i sitt innlegg vekt på betydningen av å lære av hverandre i de nordiske land, for

eksempel innen distriktspolitikk. Navarsete uttrykte så bekymring for grensekontrollen mellom nordiske land som ble innført i 2015, og tok til orde for en felles grensekontroll inn til Norden.

Statsråd Frank Bakke-Jensen innledet med en redegjørelse av hovedpunktene i det nordiske formannskapsprogrammet for Nordisk ministerråd i 2017. Programmet har overskriftene «Norden i Omstilling», «Norden i Europa» og «Norden i Verden». I replikkordskiftet utfordret representanten Eirik Sivertsen (A) ministeren på synspunkter på utviklingen og utformingen av en ny arktisk politikk i EU, mens Liv Signe Navarsete tok opp passfriheten mellom de nordiske landene og muligheten for en felles nordisk yttergrense. Torgeir Knag Fylkesnes (SV) ønsket å høre om ministerens planer for et bedre nordisk samarbeid innen transport og samferdsel.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) tok i sitt innlegg opp utfordringene knyttet til nedleggelsen av ministerrådet for transport og fremla et ønske om å utarbeide en nordisk transportplan. Fylkesnes påpekte videre en rekke områder som diplomati, utdanning og forskning, hvor de nordiske landene vil tjene på et tettere samarbeid.

Eirik Sivertsen (A) tok opp debatten om hvordan Arktisk råd bør utvikles de neste 20 årene. Sivertsen konstaterte at det finnes økonomiske muligheter til tross for at de arktiske områdene er sårbare. Videre understreket han viktigheten av å ivareta urfolks rettigheter og mulighet til å bevare sin kultur og identitet. Sivertsen refererte også til den arktiske parlamentarikerkonferansen i Russland i juni 2016 og slutterklæringen fra denne, som blant annet omhandler klima, økonomisk utvikling og levevilkår for menneskene som bor i Arktis.

Sonja Mandt (A) understreket betydningen av et godt samarbeid mellom Nordisk råd og Nordisk ministerråd. Mandt påpekte viktigheten av å få tilbake passfriheten mellom de nordiske landene. Hun fremhevet videre betydningen av å forstå hverandres språk og viste til TV-serien «Skam» som et viktig bidrag i så måte.

Statsråd Børge Brende fremhevet betydningen av nordisk samarbeid og felles nordiske verdier i en urolig verden. Det nordiske samarbeidet må ifølge Brende både dreie seg om det interne nordiske samarbeidet til nytte for nordiske borgere og samarbeid i internasjonale organisasjoner. I replikkordskiftet tok Marit Nybakk opp mulighetene for en utvikling av det nordiske forsvarspolitiske samarbeidet. Eirik Sivertsen tok opp utviklingstrekk i det arktiske samarbeidet og mulighetene for å heve kunnskapen om Arktis og nordområdene i EU.

Kåre Simensen (A) fremhevet arbeidet med å fjerne grensehindre og kritiserte samtidig nedleggelsen av Nordisk informasjonskontor i Alta. Simensen fremhevet viktigheten av en nordisk stemme i Europa i urolige politiske tider og med tanke på Brexit.

Michael Tetzschner (H) konkluderte med at det nordiske samarbeidet i hovedsak fungerer godt, men nevnte områder hvor det trengs forbedringer, som arbeidet i de nordiske institusjonene og evnen til å prioritere.

Gunvor Eldegard (A) tok opp behovet for et tettere nordisk samarbeid innen transport og kommunikasjon og etterlyste et bedre samarbeid mellom de nordiske transportministrene.

Margunn Ebbesen (H) redegjorde for regjeringens nordområdesatsing. Ebbesen kom videre inn på betydningen av samarbeid i Arktisk råd og fremhevet «folk til folk» - samarbeidet i Barentsregionen.

Jorodd Asphjell (A) har, som leder av utvalget for kunnskap og kultur i Norden arbeidet med en nordisk kulturell skolesekk og med friluftsliv for barn og unge i Norden. Oversettelse av nordisk litteratur og frafall i den videregående skolen er blant sakene utvalget skal arbeide med fremover.

Irene Johansen (A) fremhevet forslaget om et nordisk samarbeid for fyllestasjoner for nullutslippsbiler.

5. Nordisk råds prioriteringer 2017

Til å lede arbeidet i 2017 valgte Nordisk råd ved sesjonen høsten 2016 Britt Lundberg fra Åland som president og Juho Eerola fra den finske riksdagen som visepresident. Formannskapet løftet fram tre hovedtemaer i sitt program:

Utdannings- og kunnskaps-Norden

- Løse grensehindre knyttet til gjensidig godkjenning av yrkeskvalifikasjoner, felles implementering av EUs direktiv om yrkeskvalifikasjoner.
- Dele erfaringer («best practice») med undervisningsformer for barn og unge i en sårbar stilling.
- Øke antallet samnordiske program i nordiske høyskoler.

Den rene energiens Norden

- Medvirke til å nå målet om et nordisk sluttbrukermarked for el-markedet.
- Utbygge overføringsforbindelsene Norden–Baltikum og innad i Norden.
- Bidra til felles nordiske posisjoner i EU om bærekraftskriterier for bioenergi.
- Aktivt arbeide sammen for å fremme målene fra klimaavtalen i Paris.

Det mobile og nettverksbyggende Norden

- Arbeide for å utvikle infrastruktur og trafikkforbindelser som gir vekst og forsyningsikkerhet i de nordlige områdene.

- Arrangere en rundebordskonferanse med de nordiske ministrene som er ansvarlige for trafikk og infrastruktur.
- Fjerne grensehindre som hindrer arbeidskraftens mobilitet.
- Følge opp på forslagene fra Poul Nielsons arbeidsmarkedsutredning.
- I samarbeid med de arktiske delegasjonene arrangere et felles seminar om «Nordisk samarbeid i arktiske spørsmål».

6. Nordisk råds 68. sesjon

6.1 Nordisk toppmøte

Den finske statsministeren Juha Sipilä holdt det innledende hovedinnlegget under det nordiske toppmøtet da de nordiske statsministrene møtte til Nordisk råd for å diskutere hvordan Norden kan bidra til gjennomføringen av FNs 17 bærekraftsmål. Sipilä innledet med å presentere landets implementering rundt temaet «vann, natur og mennesker». Han påpekte at utviklingen er en rettighet og et felles ansvar, og viste til hvordan Finland har endret sin nasjonale strategi slik at den blir forenlig med Agenda 2030, blant annet ved å trekke inn kvinners sentrale rolle i gjennomføringen, og at Agenda 2030 skal inkluderes i deres regjeringsplan. Sipilä reflekterte over hvordan den nordiske velferdsmodellen har blitt internasjonalt beundret, og at denne modellen utgjør kjernen for Agenda 2030. Han understreket viktigheten av et tettere og mer intensivt samarbeid mot klimaforandringer på tvers av de nordiske landene.

Statsminister Erna Solberg redegjorde for de nordiske landenes rolle i utformingen av FNs bærekraftsmål. Solberg poengterte viktigheten av partnerskap og felles innsats – det at alle land må jobbe for oppnåelsen av målene, både internasjonalt og på hjemmebane. Hun presiserte også nødvendigheten av økt partnerskap mellom myndigheter, næringsliv og sivilsamfunn. Solberg påpekte Nordisk råds sentrale rolle i erfaringsutveksling og faglig samarbeid, også for å kunne løse utfordringer knyttet til klima og miljø.

Spesielt representantene Håkan Svenneling og Hanna Kosonen stilte seg kritiske til statsminister Erna Solbergs innlegg. Håkan Svenneling fra Sveriges Vänsterpartiet var kritisk til at norsk økonomi i stor grad er basert på oljeinntekter, og stilte spørsmål om hvordan den norske regjeringen skal redusere avhengigheten av olje i økonomien for videre å kunne nå bærekraftsmålene. Hanna Kosonen fra Centern i Finland stilte spørsmål om Solbergs praktiske tiltak for å bekjempe klimaendringene og poengterte at reduksjonen av CO₂-utslipp kun har minket med 17 pst. siden 1995.

I debatten deltok i tillegg en rekke andre norske representanter, blant annet Heidi Nordby Lunde (H), Ruth Grung (AP) og Torgeir Knag Fylkesnes (SV). Fylkes-

nes satte fokus på arbeidet for mindre ulikheter ved å bruke endringen i fiskeripolitikken som eksempel. Videre ble det satt fokus på helse og likestilling mellom kjønnene, herunder kvinners rettigheter. Det var stor enighet rundt fokuset på likestilling, og dette ble spesielt drøftet under islandske Eygló Harðardóttirs hovedinnlegg.

6.2 Nordisk ministerråds program 2017

Statsminister Erna Solberg innledet med å gratulere Finland med gjennomføringen av formannskapet i 2016 og gode initiativ knyttet til nordisk samarbeid i håndteringen av flyktningkrisen.

Solberg pekte på åpenhet og ytringsfrihet som utfordringer i Europa og redegjorde for betydningen av verdigrunnlag, samhold og solidaritet. Hun reflekterte over viktigheten av å styrke samarbeidet mellom EU og Norden og synliggjøre Nordens stilling i Europa.

Videre presenterte statsminister Solberg de tre hovedsporene i Norges formannskap for 2017. Gjennom «Norden i omstilling» er målet at vi utvikler felles konkurransekraft og sikrer en sentral plass for Norden i det globale grønne skiftet. I tillegg vil Norge prioritere integreringssamarbeid. Gjennom «Norden i Europa» skal det europeiske samarbeidet forsterkes fordi en tydelig nordisk stemme i den europeiske debatten vil tjene både Europa og Norden. Gjennom «Norden i verden» skal det strategiske partnerskapet i utenrikspolitikken videreutvikles.

Solberg uttrykte også bekymring for at konfliktene stadig rykker nærmere Europa. Statsministeren anerkjente at utfordringene var mange, og la frem aktuelle løsninger på de viktigste utfordringene, blant annet støtte til felles forskning og økt oppmerksomhet mot det nordiske utenrikspolitiske samarbeidet.

6.3 Fremsettelse av nye medlemsforslag

Under et særskilt punkt på dagsordenen ble et stort antall nye medlemsforslag presentert, før forslagene ble videresendt til realitetsbehandling i presidiet eller respektive fagutvalg. Et medlemsforslag som tok opp problemet med økte psykiske problemer blant ungdom, fikk sterk støtte, blant annet fra lederen av Velferdsutvalget, Bente Stein Mathisen, som uttalte at det får store konsekvenser når ungdom faller ut av skole og arbeidsliv. Det får konsekvenser både personlig for dem det gjelder, for familiene deres og for storsamfunnet i et samfunnsøkonomisk perspektiv. Mange blir sykmeldte og går over på ulike trygdeordninger. I Norge er det slik at seks av ti uføretrygdete i alderen 18–29 år er trygdet på grunn av psykiske helseplager. Det er viktig å gå nye veier og finne frem til nye metoder som virker. Det å bruke ny teknologi, som dette forslaget legger opp til, det å bruke nettet, er spennende. Det er nettopp det som er det fine med det nordiske samarbeidet, at man kan

lære av hverandre, dele erfaringer og finne frem til nye metoder og teknikker som kan være til hjelp for dem som strever med sin psykiske helse.

Ketil Kjenseth poengterte at tidlig innsats er viktig. Det ene er å lære barn og unge å mestre følelser og gi dem kunnskap om følelsene og ikke bare om kroppen. Vi har en jobb å gjøre i skolen, men vi har også en jobb å gjøre overfor foreldrene og familien når det gjelder å lære om følelser, om hvordan vi håndterer press og stress i familien og om hvordan vi reagerer på det. Da kreves det kunnskap, og det kreves også helsesøstre og jordmødre til å jobbe rundt barn og familier i tidlig alder.

Videre ble det bl.a. fremsatt forslag om en granskning av Nord Stream 2 (Den konservative gruppen), forslag om selvbestemmelse for folket i Vest-Sahara, (Den venstresosialistiske grønne gruppen) og forslag om opprettelse av en innvandringspolitisk gruppe i Nordisk råd (Nordisk frihet). Hvert enkelt av disse tre forslag førte til omfattende debatt med markerte meningsforskjeller mellom de ulike nordiske partigruppene.

6.4 Grensehindre

Norges samarbeidsminister, Elisabeth Vik Aspaker, redegjorde for grensehinderarbeidet. Hun understreket hvor høyt man prioriter arbeidet for å motvirke grensehindre mellom de nordiske land. Aspaker fortalte at dette arbeidet var unikt og vekket stor interesse i EU, hvor man ønsket å lære av Norden på dette området.

Redegjørelsen omfattet perioden fra 1. september 2015 til 31. august 2016. I denne perioden var sju prioriterte grensehindre blitt avklart. Seks av hindrene ble fjernet, og ett ble avskrevet. For hele 2015 ble tolv grensehindre avklart i løpet av kalenderåret. Aspaker mente dette var et bra resultat som lå godt innenfor rammen av målsettingen om å fjerne fem til ti grensehindre per år.

6.5 Spørretime med tema arbeidsmarked

Finlands arbeidsminister Jari Lindström og Ålands viselandråd Camilla Gunell, som har ansvar for arbeidsmarkedsspørsmål, svarte på spørsmål fra rådets medlemmer.

Heidi Nordby Lunde ønsket å høre om status på den finske konkurransekraftavtalen. Jari Lindström redegjorde for arbeidet, som var godt i gang, men man hadde også støtt på problemer når det gjaldt lokale avtaler.

Gunvor Eldegard tok opp spørsmålet om tiltak mot sosial dumping i transportbransjen. Den finske samarbeidsminister og kommunikasjonsminister Anne Berner besvarte spørsmålet. Hun fortalte at de nordiske ministrene jobbet for å legge større ansvar på dem som bestiller transport, samtidig som man forsøker å samlet påvirke diskusjonen i EU.

Per Olaf Lundteigen pekte på problemet med en stadig synkende sysselsettingsandel, spesielt i Norge. Lindström besvarte spørsmålet med å beskrive hvordan man i Finland jobber for å få nye landsmenn raskt ut i arbeidslivet slik at de lærer seg språket samtidig som de arbeider.

6.6 Internasjonal samarbeid

Etter den muntlige utenrikspolitiske redegjørelsen fra den finske utenriksministeren Timo Soini takket Børge Brende Finland for et solid og aktivt lederskap i året som var gått, og at sa at Norge står klar til å overta stafettpinnen som formannskap 1. januar. Den norske utenriksministeren la i sitt innlegg vekt på at det i tiårene etter 1945 gradvis er blitt bygd opp et internasjonalt rammeverk av organisasjoner, regler og normer. Men i dag er den normbaserte verdensordenen, som har brakt oss så mye godt, under press. Folkeretten utfordrer oss. I fjor døde over 100 000 mennesker i krig og konflikt – det høyeste tallet på 25 år. Internasjonalt samarbeid blir satt på prøve av populisme, nasjonalisme og isolasjonisme. Dette er en strid ikke bare om interesser, men også om de grunnleggende verdiene som har brakt oss dit vi er i dag. I en sann situasjon blir Norden viktigere enn på lenge som en forsvarer av den regelstyrte verdenen, basert på viktige menneskerettigheter, respekt for andre og retten til å være annerledes. Også i det sikkerhetspolitiske bildet som vi nå opplever, må vi øke vårt samarbeid i Norden om sikkerhetspolitikk og også om forsvarspolitik.

Børge Brende understreket videre at det er i vår grunnleggende felles interesse at vi engasjerer til mer samarbeid, mer vinn-vinn-tankegang og mindre alene-gang. Vi må gå i bresjen for mer og friere handel basert på det multilaterale handelsregelverket gjennom WTO og mer bærekraftig vekst både i Norden og i resten av verden. Den nordiske historien er mer relevant og mer etterspurt nå enn noensinne. Nordiske land samarbeider tett på nesten alle samfunnsområder, og dette samarbeidet gjør oss alle sterke, avsluttet Brende.

I debatten om den utenrikspolitiske redegjørelsen medvirket fra den norske delegasjonen for øvrig Irene Johansen, Torgeir Knag Fylkesnes, Ketil Kjenseth og Kåre Simensen.

Under dette punktet på dagsordenen ble videre behandlet Retningslinjer for nordisk ministerråds samarbeid med naboene i vest 2017–2020, Redegjørelse om et forsterket nordisk samarbeid om EU-politikken (Dokument 14/2016) og en redegjørelse om Russlandssamarbeidet.

6.7 Kunnskap og kultur

Følgende saker ble behandlet under sesjonen under dette punktet. Redegjørelse om oppfølgingen av samarbeidsprogram for Nordisk ministerråd for utdannelse

og forskning, Dokument 9/2016. Følgende medlemsforslag ble behandlet: medlemsforslag om best mulig integrasjon av asylbarn og alle skoleformers ansvar A 1675/kultur, og medlemsforslag om avholdelse av et idrettstoppmøte A 1678/kultur.

Norunn Tveiten Benestad (H) deltok under debatten om integrasjon av asylbarn og skolers ansvar. Benestad viste til at selv om vi i Norden har noe ulike skolesystemer og ulik tilnærming til asyl- og innvandringspolitikk, er det viktig å ivareta de forpliktelsene vi har når det gjelder barn og unges rett til opplæring mens de er i asyl. Benestad mener derfor at det er viktig med en felles møteplass der vi kan lære av hverandre, og der også de som står midt i praksisfeltet, kan delta, slik forslaget legger opp til. Forslaget ble godkjent.

Jorodd Asphjell (A) var utvalgets talsperson for medlemsforslaget om å avholde idrettstoppmøte. Asphjell viste til gode erfaringer med toppidrettsmøtet som ble arrangert i 2015 med de nordiske idrettsorganisasjonene, og foreslår en gjentakelse i 2017. Problemstillingene som ble diskutert da, er ifølge Asphjell like aktuelle nå, herunder antidopingarbeid, kampfiksing, korrupsjon, bærekraft i forbindelse med FNs bærekraftsmål og også likestilling: hvordan få flere kvinner inn i ledende posisjoner i internasjonal idrett. Folkehelseperspektivet, idretten som en brobygger til likhet, integrering og sosial inkludering ble også brukt som argumenter for et nytt toppmøte. Asphjell viste til et planlagt idrettsorganisasjonsmøte på Færøyene i 2017 som kan utvides til et toppmøte, og ba om oppslutning til forslaget. Forslaget ble godkjent.

Under sesjonen la den islandske ministeren for undervisning, forskning og kultur, Illugi Gunnarsson, frem ministerrådets redegjørelse for oppfølgingen av samarbeidsprogrammet for utdanning og forskning. Ministeren orienterte om videreføring av noen igangsatte programmer, herunder forskningsprogrammet Education for Tomorrow, der moderne undervisningsmetoder står i fokus. Et styrket samarbeid mellom de nordiske lærerutdanningsinstitusjonene er et annet satsingsfelt. Det samme gjelder styrking av lærernes interkulturelle kompetanse i arbeidet mot radikaliserings- og ekstremisme. Her ble det vist til undervisningsmaterialet Teaching Controversial Issues rettet mot lærere og elever i grunnskolen i Norden. Under redegjørelsen ble også et nytt Nordic Master-program presentert, og det ble redegjort for en kommende kartlegging av modeller for godkjenning av utenlandske utdannelse og anerkjennelse av yrkeskvalifikasjoner i de nordiske landene. Tiltak for å styrke språkforståelsen i Norden ble også nevnt.

6.8 Velferd i Norden

Arja Juvonen (saf) var talsperson for medlemsforslag A 1677/velferd om kreftdødelighet blant brann-

menn og visse kreftformers klassifisering. I forslaget fremheves brannmenn som en gruppe arbeidstakere som er særlig utsatt for kreft og andre yrkessykdommer. Utvalget anbefaler de nordiske lands regjeringer å styrke nordisk bedriftshelsetjeneste og arbeidsrutiner, slik at arbeidstakers eksponering for kreftfremkallende midler overvåkes og reduseres. Forslaget ble godkjent.

Forslaget om felles nordisk medisinnkjøp (A 1703/velferd) ble lagt frem av Lennart Axelsson (S). Ketil Kjenseth (V) deltok i diskusjonen og viste til den norske debatten bl.a om pris på hepatitt-C-medisiner, om problemstillinger knyttet til innkjøp av medisin og om åpenhet om prosessen. Kjenseth viste til nytten ved at de nordiske aktørene samordner seg for å få prisen presset ned på enkelte medisiner, men han la til at ulik organisering av sykehussektoren i Norden og ulike prioriteringsprosmål i de nordiske helsebudsjettene vil være en utfordring. Forslaget ble godkjent.

Kåre Simensen (A) var talsperson for forslaget om felles tiltak mot stalking i Norden (A 1660/medborger). Simensen viste til bekymringsfulle undersøkelser som viser at svært mange nordiske kvinner har opplevd seksuell trakassering i en eller annen form. Forslaget tar også opp fellesnordiske tiltak som skal hindre vold i nære relasjoner, samt netthat. Den færøyske sosialminister Eyðgunn Samuelson var svært glad for at Nordisk råd har satt temaet på dagsorden og opplyste at Færøyes regjering nylig hadde utformet et forslag til lov om stalking, som vil komme til behandling i Lagtinget samme høst. Forslaget ble godkjent.

Bengt Morten Wenstøb (H) var talsperson for utvalgforslag om enslige mindreårige asylbarn (A 1682/velferd). Wenstøb henviste innledningsvis til menneskerettighetserklæringen og barnekonvensjonen, og til at alle de nordiske landene har forpliktet seg til å ivareta barn og unges rettssikkerhet. I forslaget fra utvalget fremmes en 9 punkts plan for å gjøre det lettere å være mindreårig asylsøker i Norden, herunder ventetid for saksbehandling og oppfølging i ventetiden, aldersvurdering og etterforskning av forsvunne asylsøkerbarn. Sverigedemokratene hadde en reservasjon i forbindelse med medisinsk aldersvurdering av mindreårige asylsøkere. Utvalgets forslag fikk flertall og ble godkjent.

Den finske familie- og omsorgsminister, Juha Rehula, la frem ministerrådets redegjørelse for det nordiske likestillingssamarbeidet for 2016 (Dokument 7/2016). Rehula viste til et intensivt tverrsektorielt likestillingssamarbeid i Norden, der ett av innsatsområdene har vært integrering av flyktninger og innvandrere som har kommet til de nordiske landene de seneste årene. Fokus på identitet, sosial rolle og kjønnsperspektiv både er og vil være viktig i dette arbeidet. Rehula la til at det er en voksende interesse i verden for nordiske lands likestillingspolitikk, og for hvordan den har påvirket landenes økonomiske konkurransekraft.

Bente Stein Mathisen (H) var utvalgets talsperson under redegjørelsen og ga honnør til redegjørelsen. Stein Mathisen viste til at utvalget støtter innsatsen som gjøres for å gi nye medborgere innføring om rettigheter og plikter som gjelder i våre land, særlig det som går på likestilling og likebehandling. Stein Mathisen viste til forventningene om at det norske formannskapet i Nordisk ministerråd i 2017 vil utvide likestillingsbegrepet til å omfatte flere former for ulikhet og diskriminering, og at det kan omfatte rase, etnisitet, alder, seksualitet og religion. Stein Mathisen la til at utvalget hilser tiltaket velkommen og ser fram til at likestilling ikke bare taler om forholdet mellom mann og kvinne, eller mellom jenter og gutter, idet verden i dag er langt mer nyansert.

I den påfølgende debatten deltok blant andre Gunvor Eldegard (A) og Heidi Nordby Lunde (H). Eldegard tok til orde for sterkere tiltak mot dagens kjønnsdelte arbeidsmarked i Norge og i Norden, mens Nordby Lunde viste til at ministerrådet bør ha fokus på de store utfordringene våre land står overfor i dag, med globalisering og automatisering som endrer arbeidsmarkedet, og med migrasjon som fører til større ulikhet internt i våre land.

Finlands familie- og omsorgsminister, Juha Rehula, redegjorde for det nordiske helsesamarbeidet for 2016 (Dokument 8/2016), herunder om oppfølgingen av Könberg-rapportens forslag. Ministerrådet har gjennomført ni av forslagene, blant annet etablering av en arena for nordisk samarbeid på folkehelseområdet og etablering av et nordisk nettverk for sjeldne sykdommer og diagnoser. Ministeren hadde notert seg Nordisk råds engasjement på narkotikaområdet og viste til at dette samarbeidet ivaretas av Nordens välfärdscenter (NVC) og i det uformelle ministernetverket. Ministeren la til at de følger diskusjonene i Nordisk narkotikaforum, som han mener er et eksempel på et konkret samarbeid mellom de nordiske land.

Ålands samarbeidsminister Nina Fellman la fram ministerrådsforslag om et nordisk samarbeidsprogram om integrasjon av flyktninger og innvandrere (B 311/velferd). Tyngdepunktet i ministerrådets forslag vil være hvordan Norden lykkes med å integrere nye nordboere på en respektfull, effektiv og humanistisk måte, og å finne frem til vellykkede modeller som kan formidles gjennom en nordisk idébank. Flere av de nordiske institusjonene vil være involverte i dette arbeidet, slik som Nordens välfärdscenter, Nordregio og Nordforsk. Fellman opplyste at de nordiske ministrene skal ta stilling til om det skal opprettes et ad hoc-ministerråd for integrasjonsspørsmål på et møte i slutten av november.

Velferdsutvalgets talsperson Bengt Morten Wenstøb (H) støttet forslaget og oppfordret ministerrådet til å ha med arbeidsmarkedets sosiale aspekter i det videre arbeidet, da dette er en viktig del av integrasjonsarbeidet.

Aron Emilsson (SD) fremførte reservasjon over ministerrådsforslaget. Sverigedemokratene ønsker en tydeligere presisering og øremerking av prosjektmidlene som skal gis, herunder når det gjelder integrasjon i nordisk språk, kultur og samfunnssystem. Ministerrådsforslaget ble godkjent av plenum.

6.9 Utvalget for vekst og utvikling i Norden

Utvalgsforslaget om standardisering innen byggesektoren i Norden ble tatt opp til politisk dialog med Finlands samarbeidsminister Anne Berner. Utvalgets talsmann var Pyry Niemi, utvalgets leder fra de svenske sosialdemokratene. Berner viste til at dette var et komplekst spørsmål hvor man også måtte ta i betraktning EU-reguleringer og -standarder. Videre la hun stor vekt på at et samarbeid mellom aktørene i bransjen måtte være avgjørende for å få løst problemet. Problemstillingen behandles også av Grensehinderrådet.

6.10 Et holdbart Norden

Knut Storberget (A) var utvalgets talsperson ved fremleggelsen av forslaget om en felles nordisk innsats for en giftfri hverdag (rek 21/2016). Storberget pekte på hvor omfattende bruken av kjemikalier er i dag og viktigheten av å få stoppet bruken av de som er helseskadelige. De nordiske landene bør gå foran ved å forby skadelige kjemikalier, samt samarbeide for å påvirke utviklingen i EU og andre internasjonale fora.

6.11 Kontrollkomiteens saker

Kontrollkomiteens leder, Jan Lindholm (Sverige), opplyste i sitt innlegg at komiteen i 2016 har hatt fem møter og også besøkt to nordiske institusjoner, Nordforsk i Oslo og NorGen i Lund i Sverige.

Kontrollkomiteen har nå besøkt alle nordiske institusjoner, med unntak av Nordens institutt på Grønland (NAPA), som man håper å få gjennomført i 2017.

Etter mange institusjonsbesøk har kontrollkomiteen konstatert at implementeringen av Nordisk ministerråds åtteårsregel skaper noen utfordringer. Forslag til endringer som ble vedtatt som rekommandasjon på forrige sesjon, har ministerrådet delvis gått imot, og komiteen vil fortsatt ha saken på sin dagsorden, opplyste kontrollkomiteens leder.

En betydelig andel av det nordiske budsjettet går til prosjekter. Derfor har prosjektvirksomheten vært på komiteens dagsorden lenge, og det har også vært rettet flere henvendelser til Nordisk ministerråd. Komiteen har gjennomgått årsrapportene fra 15 nordiske institusjoner. Komiteen er generelt fornøyd med rapportene. I noen tilfeller gir rapportene grunnlag for å søke oppklarende informasjon fra ministerrådet.

Komiteen besluttet i 2016 å se nærmere på konsekvensene av nedleggelsen av fagministerrådet for transport i 2005.

Kontrollkomiteen har gjennomgått Riksrevisjonens revisjonsrapporter om henholdsvis Nordisk ministerråd, Nordisk råd og Nordisk kulturfond under 2013 og fremlegger noen bemerkninger i sin innstilling til sesjonen.

6.12 Nordisk råds priser

Nordisk råds prisutdeling 2016 ble arrangert i DR Koncerthuset i København. I likhet med de fire foregående år var alle de nominerte invitert til prisutdelingen. Vinnerne av Nordisk råds fem priser blir offentliggjort samme kveld. Nordisk råds priser er hver på 350 000 danske kroner. I tillegg mottar prisvinnerne prisstatuetten «Nordlys». Prisutdelingen ble streamet og blant annet sendt på NRK 2 i Norge.

I 2016 gikk Nordisk råds musikkpris til Hans Abrahamsen fra Danmark, for sin sangsyklus «Let Me Tell You». Norske nominerte var Øyvind Torvund for verket «Willibald Motor Landscape» og Ragnhild Berstad med verket «Cardinem».

Nordisk råds miljøpris gikk i 2016 til appen «Too Good To GO» fra Danmark. Appen skal være med på å endre forbrukeres og forretningers holdning til matsvinn og ressursbruk på en innovativ digital, enkel og folkelig måte. Prisen ble tatt imot av direktør Stian M.H. Olesen og Klaus Pedersen. Fra Norge var WWFs Sjømatguiden / Fiskguiden WWFs Sjømatguiden nominert.

Nordisk råds filmpris gikk til norske «Louder Than Bombs» av regissør og manusforfatter Joachim Trier, manusforfatter Eskil Vogt og produsent Thomas Robsahm i Motlys.

Nordisk råds litteraturpris gikk i 2016 til Sånger och formler (Sanger og formler) av Katarina Frostenson, Sverige. Norske nominerte var «De urolige» av Linn Ullmann og «Historie om et ekteskap» av Geir Gulliksen.

Nordisk råds barne- og ungdomslitteraturpris gikk til Arnar Már Arngrímsson fra Island for «Sölvasaga unglings». Norske nominerte var «Muleguten» av Øyvind Torseter og «Krokodille i treet» av Ragnar Aalbu.

7. Nordisk råds temasesjon, april 2017

7.1 Aktuell debatt om Norden og USA

Temasesjonen i Stockholm ble innledet med en debatt om Nordens forhold til USA. Sveriges utenriks- og samarbeidsminister Margot Walström åpnet debatten, etterfulgt av innlegg fra Norges samarbeidsminister Frank Bakke-Jensen og Nina Fellmann samarbeidsminister fra Åland.

Bakke-Jensen påpekte viktigheten av at Norden bevarer et godt samarbeid med USA, men at det ikke innebærer at man ikke kan si ifra og være kritisk til utviklingstrekk. Han understreket at Norden skal verne om folkeretten, FN, NATO og internasjonale konvensjoner, og at proteksjonisme ikke er veien å gå i økonomisk

usikre tider. Han understreket også at uavhengig av USAs retningsvalg, så ligger den norske klimapolitikken fast.

I den etterfølgende diskusjonen ga flere medlemmer uttrykk for beymring over truslene mot en rettsbasert verden og utviklingen mot mer proteksjonisme og mindre frihandel. Det ble understreket at Norden må stå sammen i vernet av de grunnleggende demokratiske verdier og fremme internasjonalt samarbeid, spesielt innen klima, asylrett og likestilling.

Andre medlemmer fremhevet viktigheten av å opprettholde den gode alliansen med USA og foreslo et samarbeid mellom Nordisk råd og Kongressen.

De ulike samarbeidsalliansene til de nordiske landene ble fremhevet, og at nordisk forsvarssamarbeid var mer aktuelt nå enn på lang tid. Andre mente det var viktigere å bekjempe falske nyheter og propaganda enn å styrke det militærpolitiske samarbeidet.

Presidiet konkluderte med at det ikke var grunnlag for å vedta en felles uttalelse om temaet.

7.2 Generelle saker

Under generelle saker ble medlemsforslaget om en gransking av North Stream 2 (A1691/presidiet) behandlet. Presidiet var delt, men flertallet innstilte å ikke gå videre med saken. Debatten i plenum reflekterte presidiet, hvor sosialdemokratene, nordisk frihet og de venstre grønne mente saken manglet en nordisk dimensjon og nytte, mens de konservative og midtengruppen mente saken hadde innvirkning på miljø, energi og forsvarspolitik i de nordiske landene. 35 stemte for ikke å gå videre med saken, 20 mot.

Medlemsforslaget om retten til selvbestemmelse for folket i Vest-Sahara (A1696/presidiet) ble behandlet. Michael Tetzschner la frem presidiets forslag, som var ikke å gå videre med saken, blant annet fordi Nordisk råd bør konsentrere seg om nærområdene, og at de nordiske regjeringene allerede er involvert i saken. Rigmor Andersen Eide sa at situasjonen i Vest-Sahara påvirker oss alle, blant annet gjennom råvarepriser, og at Norden bør tale med én stemme overfor Frankrike, som sitter med en nøkkel i saken. Forslagsstillerne mente Nordisk råd hadde en rolle i å fordømme okkupasjon av territoriet, slik man gjør i andre tilfeller. Under avstemningen stemte 44 for ikke å gå videre med saken, 9 mot.

Medlemsforslaget om nedsettelse av en innvandringspolitisk gruppe i Nordisk råd (A1690/presidiet) ble behandlet. Sonja Mandt la frem presidiets forslag om ikke å gå videre med saken, da det ikke er behov for en særskilt gruppe, men at aktuelle saker kan behandles i nåværende institusjonell struktur. Forslagsstillerne mente spørsmålet var så viktig at en særlig gruppe var berettiget. 45 stemte for ikke å gå videre med saken, 8 mot.

Medlemsforslaget om økt deltakelse av Ungdommens nordiske råd (A1674/presidiet) ble behandlet. Presidiet mente samarbeidet var svært positivt i nåværende form, og flertallet mente at dagens ordning var tilfredsstillende. 51 stemte for presidiets betenkning, 4 mot.

Medlemsforslaget om forbud mot mikroplast i kosmetikk (A1692/holdbart) ble behandlet. De negative miljøkonsekvensene av mikroplast ble fremsatt, og det ble hevdet at mikroplast i kosmetikk kan erstattes av biologiske produkter. Forslaget ble vedtatt med 51 stemmer for, ingen imot.

Jorodd Asphjell la frem medlemsforslaget om en forskningspolitisk redegjørelse (A1706/kultur) som ble behandlet. Da forskning utgjør en stor andel av det nordiske samarbeidet, ønsket rådet en redegjørelse. 56 stemte for forslaget, ingen imot.

Bente Stein Mathisen la frem medlemsforslaget om bekjempelse av antimikrobiell resistens (A1714/velferd), om behov for oppfølging av Nordisk råds hvitbok om antibiotikaresistens og hvordan begrense bruken av antibiotika. Per Olaf Lundteigen understreket viktigheten av dette innen dyrevelferd og av å påse at dyr ikke får antibiotika profylaktisk under dekke av annet navn. Forslaget ble vedtatt med 56 stemmer for, ingen imot.

Medlemsforslaget om oppfyllelse av internasjonale klimamålsetninger (A1673/holdbart) ble behandlet, hvor det etterspørres jevnlig oppdateringer og redegjørelser fra Ministerrådet om landenes oppfølging av FNs klimamål i Parisavtalen. 52 stemte for forslaget, ingen imot, 5 avsto.

Medlemsforslaget om bekjempelse av menneskehandel (A1651/medborger) ble behandlet. Forslaget omhandler moderne former for slaveri og hvordan få belyst den illegale økonomien i Norden som står bak eller bidrar til menneskehandel. 56 stemte for, ingen imot.

Medlemsforslaget om en kjernevåpenfri sone i Norden (A1695/presidiet) ble behandlet. Rigmor Andersen Eide la frem flertallet i presidiets innstilling om ikke å gå videre med saken, blant annet fordi Norden allerede er en atomvåpenfri sone. Michael Tetzschner understreket dette og anså forslaget for symbolpolitikk, og at forslaget kunne så uklarhet rundt de nordiske NATO-landenes holdning til å la seg forsvare av kjernevåpen. Forslagsstillerne mente dog at det ville være en viktig markering og at Norden må gå forrest i kampen mot atomvåpen. 47 stemte for ikke å gå videre med forslaget, 6 mot.

7.3 Nye medlemsforslag

Nye medlemsforslag som ble fremsatt og fordelt i utvalgene for videre behandling, var:

- Forslag om felles nordisk luftfartspolitik, fremsatt av Den sosialdemokratiske gruppen og fordelt til Utvalget for vekst og utvikling.
- Forslag om å underbygge delingsøkonomien i Norden, fremsatt av Midtengruppen og fordelt til Utvalget for et holdbart Norden.
- Forslag om nordisk samarbeid om digitalisering innen høyere utdanning og forskning, fremsatt av Den konservative gruppen og fordelt til Utvalget for kunnskap og kultur.
- Forslag om Norden som verdensledende på 5G, med fokus på velferdsteknologi, fremsatt av Den sosialdemokratiske gruppen og fordelt til Utvalget for velferd i Norden.
- Forslag om å forsterke forbrukernes rolle i kampen mot klimaendringer, fremsatt av Midtengruppen og fordelt til Utvalget for et holdbart Norden.

8. Presidiet, utvalgene og kontrollkomiteen

8.1 Presidiet

Delegasjonsmedlemmene Sonja Mandt, Michael Tetzschner og Rigmor Andersen Eide har i perioden vært de norske medlemmene av presidiet. Presidiet behandler de overgripende politiske saker, den generelle retning og utvikling av rådets virksomhet, samt har ansvaret for at rådets virksomhet er i takt med virksomheten i de nasjonale parlament. Presidiet er ansvarlig for kontakten med andre internasjonale organisasjoner. Presidiet behandler saker som berører utenriks- og forsvarspolitik samt samfunnssikkerhet. Presidiet behandler også budsjettet for Nordisk ministerråd.

I andre halvår 2016 og første halvår 2017 har presidiet holdt seks møter. I forbindelse med sesjonen hadde presidiet et møte med de nordiske statsministrene, de nordiske utenriksministrene, de nordiske samarbeidsministrene og møte med russiske parlamentarikere som gjestet sesjonen. Temaene for møtet med samarbeidsministrene var integrasjonsarbeidet i Norden og NMRs budsjett 2018, og med statsministrene var temaet FNs verdensmål i Norden. I presidiets møte med de nordiske utenriksministrene stod sikkerhetssituasjonen i Østersjøregionen, Nordens rolle i EU og de transatlantiske forbindelser til USA og Canada på dagsorden.

Presidiets planlagte møte med Vestnordisk råds presidium ble utsatt pga. valg på Island og regjeringsdrøftelser på Grønland.

Det årlige toppmøtet mellom presidiene i Nordisk råd og Baltisk parlamentarisk forsamling fant sted i forbindelse med presidiemøtet i Reykjavik 29. november 2016. Det ble en markering av at det er 25 år siden samarbeidet mellom de to organisasjonene startet, og status for samarbeidet ble gjennomgått.

«Action Plan for Cooperation between the Nordic Council and The Baltic Assembly in 2016–2017» gjelder fortsatt, så møtet fokuserte på hva som kan gjøres for å sikre tettere samarbeid i en usikker periode i Østersjøregionen, og hvordan samarbeidet knyttet til EUs østlige partnerskapsland kan videreutvikles.

På dette presidiemøtet deltok for øvrig lederne for Nordisk råds fagutvalg, og de kom med innspill til ministerrådets budsjett for 2018.

Presidiets sommermøte fant sted 20.–22. juni på Åland.

8.1.1 *Presidiets arbeidsgrupper og rapportører*

For 2017 har presidiet utpekt følgende til å være rapportører for ulike saksområder:

- Hans Wallmark fra Sverige som rapportør for nordisk-baltisk samarbeid samt samarbeid med EUs østlige partnerskapsland
- Sonja Mandt som FN-rapportør
- Phia Andersson fra Sverige som rapportør for kontaktene med Vestnordisk råd
- Henrik Dam Kristensen, Danmark, som sikkerhetspolitisk rapportør
- Bertel Haarder, Danmark, som EU-rapportør
- Steingrímur J. Sigfússon, Island, som observatør i Arktisk parlamentarisk komité
- Erkki Tuomioja, Finland, som rapportør for den nordlige dimensjon samt Russland og Hviterussland

8.1.2 *Presidiets internasjonale kontakter*

Nordisk råd har tette kontakter med Nordens nærområder gjennom observatørskap i Arktisk parlamentarisk komité, deltakelse i Østersjøområdet parlamentarisk komité, tett samarbeid med Baltisk parlamentarisk forsamling, koordinerende rolle i Barents' parlamentariske samarbeid, kontakt med Parliamentary Association of North-West Russia (PANWR) samt kontakt med Russlands parlaments statsduma og føderasjonsråd.

Rådet har dessuten gode kontakter med Europaparlamentet og BeNeLux interparlamentariske forsamling.

Ambisjonene og samarbeidet om internasjonale spørsmål er styrket og utvidet som følge av Russlands annektering av Krim i mars 2014. Norden er en naboregion til Russland, og det er naturlig at de nordiske landene følger utviklingen i øst med uro. Det er likevel enighet om å holde kanalene åpne på det parlamentariske nivået, og medlemmer av Dumaen, Føderasjonsrådet og PANWR ble invitert til Nordisk råds sesjon i København i oktober 2016.

Baltisk parlamentarisk forsamling inviterte til seminar om forsvarspolitik i Tallinn 9.–10. februar. Hans Wallmark fra Sverige representerte presidiet, i egenskap

av Nordisk råds NB8-rapportør. Fra delegasjonen deltok Michael Tetzschner. Benelux-parlamentet avholdt seminar i Haag 24.–25. mars med helsesamarbeid uten grensehindre som et tema. Her deltok Bente Stein Mathisen, leder av Nordisk råds velferdsutvalg.

Ved avslutningen av temasesjonen i Stockholm i april 2017 ble det avholdt en uformell «Østersjøsamtale» med deltagelse også av politikere fra Baltisk parlamentarisk forsamling. Det førte til en gjeninvitasjon til et møte i Vilnius 12. mai 2017. Erkki Tuomioja, Finland, deltok på vegne av Nordisk råds presidium. Temaet var den geopolitiske utvikling og sikkerhet, USA, samt Estlands formannskap i EU.

Første uke av juni 2017 var det parlamentarisk Barents-konferanse i Naryn-Mar i det nordlige Russland. Wille Rydman deltok på vegne av Nordisk råds presidium. Fra delegasjonen deltok Jorodd Asphjell.

Baltisk forsamling var 8.–9. juni 2017 vertskap for en konferanse i Riga om EUs østlige partnerskap, med deltagelse av Nordisk råd, Benelux parlamentet, GUAM Parliamentary Assembly samt representanter fra flere Visegrad-land. Nordisk råd var representert av president Britt Lundberg, Åland og Sigurður Ingi Jóhannsson, Island.

Endelig deltok Nordisk råds president Britt Lundberg, Åland, i Benelux-parlamentets sesjon i Haag 16.–17. juni 2017. Tema var «sustainable mobility».

8.1.3 *Presidiets dialog med Hviterussland*

Presidiet har i samråd med Baltisk forsamling siden 2007 hatt en dialog med parlamentet i Minsk og med hviterussiske partier som ikke er representert i parlamentet. Arrestasjonen av politiske opposisjonelle i etterkant av presidentvalget i Hviterussland 19. desember 2010 førte til at presidiet la kontaktene med Hviterussland på is. Derimot har presidiet fortsatt å holde kontakt med opposisjonen og jevnlig fulgt utviklingen i landet, bl.a. ved regelmessige seminarer. Nordisk råd og Baltisk forsamling arrangerte således et vellykket seminar i Vilnius den 5. desember 2016 med opposisjonspartier og NGO-er fra Hviterussland, samt nordiske ambassadører i Minsk og Vilnius. Fra delegasjonen deltok Michael Tetzschner.

8.2 *Utvalget for vekst og utvikling i Norden*

Utvalget for vekst og utvikling i Norden har i perioden hatt seks norske medlemmer: Torgeir Knag Fylkesnes (SV), som er utvalgets nestleder, Gunvor Eldegard (A), Ruth Grung (A), Heidi Nordby Lunde (H), Oskar Grimstad (FrP) og Per Olaf Lundteigen (Sp). Utvalget har vært ledet av den svenske sosialdemokraten Pyry Nieminen.

Utvalget har ansvar for saker som angår arbeidsmarked og arbeidsmiljø, næring, handel og industri, energi, bekjempelse av grensehindre, transport og

transportsikkerhet. Videre behandler utvalget spørsmål innenfor finans og økonomisk politikk – herunder rammevilkårene for forskning, produksjon og handel, og i forlengelsen av dette, fri bevegelse på markedene og arbeidsmarkedene i Norden. Regional- og strukturpolitikk, kommunikasjon og IT tilhører også arbeidsområdene til utvalget for vekst og utvikling i Norden.

I perioden har utvalget fortsatt arbeidet med nordisk transportsamarbeid med vekt på grensekryssende jernbane. Gunvor Eldegard har vært utvalgets rapportør på transport og deltok på et møte med de nordiske transportministrene i Stockholm november 2016. Utvalget har videre jobbet med digitalisering, hvor Heidi Nordby Lunde har deltatt i en arbeidsgruppe. Andre tema utvalget har arbeidet med er grensehinder, turisme, grønn energi og sikkerhet i luftfarten.

Utvalgets sommermøte ble avholdt i Tromsø og Longyearbyen hvor medlemmene fikk gjort seg kjent med ny norsk teknologi på en rekke områder.

8.3 Utvalget for et holdbart Norden

Utvalget for et bærekraftig Norden har i perioden hatt tre norske medlemmer: Knut Storberget (A), Irene Johansen (A) og Sylvi Graham (H). Utvalget har vært ledet av finske Hanna Kosonen (C).

Utvalget har ansvar for saker som angår klima, miljø, forbrukerrettigheter, fiskeriforvaltning, landbrukspolitikk, næringsmidler, atomsikkerhet, biologisk mangfold og bærekraft.

De norske utvalgsmedlemmene har særlig vært engasjert i arbeidet med å redusere hormonforstyrrende stoffer i produkter for barn. I dette arbeidet har man tatt til orde for at de nordiske landene går i front og forbyr farlige stoffer, samt en koordinert nordisk innsats opp mot EU på feltet. Medlemmer har også engasjert seg for et bedret nordisk samarbeid for fyllestasjoner for nullutslippsbiler, samt arbeidet med å øke gjenvinning av plast og minske forsøplingen av plast i verdenshavene.

8.4 Utvalget for kunnskap og kultur

Utvalget har den siste perioden hatt tre norske medlemmer. Jorodd Asphjell (A), Norunn Tveiten Benestad (H) og André N. Skjelstad (V). Utvalget har vært ledet av Jorodd Asphjell.

Utvalget for kunnskap og kultur arbeider med kultur, utdanning og forskning, inkludert språkspørsmål og digitaliseringsspørsmål. Utvalget arbeider også med sivilsamfunnets og frivillighetssektorens rolle i forbindelse med kultur og utdanning, samt med idretts- og friluftsspørsmål.

Utvalget har arbeidet med følgende spørsmål i 2016 og i 2017: gjensidig godkjenning av yrkeskvalifikasjoner, grensehinder for nordiske kulturarbeidere, erfaringsutveksling om undervisningsformer for barn og unge i en sårbar situasjon, kulturskoletilbud for nyan-

komne barn og ungdommer, frafall i skolen, nordisk bachelorgrad, nordisk play-portal og nordisk friluftsliv.

8.5 Utvalget for velferd

Utvalget for velferd i Norden har i perioden hatt fem norske medlemmer. Bente Stein Mathisen (H), Bengt Morten Wenstøb (H), Kåre Simensen (A), Ulf Leirstein (FrP), Sivert Bjørnstad (FrP). Bente Stein Mathisen (H) har ledet utvalget.

Utvalget for velferd i Norden har fokus på den nordiske velferdsmodellen og arbeider med å finne holdbare økonomiske løsninger som også er bærekraftige. Utvalget arbeider med emner som omsorg for barn, ungdom og eldre, funksjonshindringer og alkohol-, narkotika- og misbruksspørsmål. I tillegg er emner som likestilling, borgerrettigheter, demokrati, menneskerettigheter og bekjempelse av kriminalitet på agendaen. Integrering, migrasjon og flyktninger hører likeledes innunder dette utvalget, sammen med boligpolitikk og urbefolkningens vilkår i Norden.

Det siste året har utvalget hatt særlig fokus på likestilling, herunder mangfoldighet, interseksualitet og interseksuell likestilling, pasientsikkerhet og prioriteringer i helsevesenet, livskvalitet og velferdsteknologi, flyktningpolitikk og integrasjon.

8.6 Kontrollkomiteen

Kontrollkomiteens oppgaver er å utøve den parlamentariske kontrollen over den virksomheten som finansieres over Nordisk ministerråds budsjett, inklusive de nordiske institusjonene, utføre særskilte kontrolloppgaver og kontrollere og godkjenne årsberetninger og revisjonsberetninger. Norsk medlem av komiteen har i denne perioden vært Ruth Grung.

En viktig oppgave for komiteen er å granske den danske riksrevisjonens beretninger over Nordisk ministerråds, Nordisk råds og Nordisk kulturfonds regnskaper. Kontrollkomiteen har kunnet konstatere at riksrevisjonen ikke har hatt vesentlige merknader til regnskapene.

Utover den årlige gjennomgangen av revisjonsrapporten og de respektive årsregnskaper har kontrollkomiteen i 2015–2016 fortsatt på den systematiske gjennomgangen av de nordiske institusjonene og samarbeidsorganene med sikte på å få innblikk i hvordan de skaper nordisk nytte. Rent generelt har komiteen gjennom disse besøkene fått et positivt bilde av virksomheten. Men besøkene har også gitt grunnlag for kritiske merknader eller observasjoner som komiteen mener at vedkommende institusjon med fordel bør se på, og som er meddelt Nordisk ministerråd.

9. Det parlamentariske østersjøsamarbeidet

Formålet med det parlamentariske østersjøsamarbeidet er å fremme den parlamentariske dialogen i Østersjøregionen, samt påvirke regjeringene i utviklingen av østersjøsamarbeidet. Den første parlamentariske østersjøkonferansen ble holdt i 1991. Til den årlige konferansen blir 11 nasjonale parlament, 11 regionale parlament og fem internasjonale organisasjoner samt en rekke NGO-er invitert.

For å forberede og følge opp den årlige konferansen er det etablert en fast parlamentarisk komité. I 2016–17 har stortingsrepresentant Per Rune Henriksen vært norsk medlem av komiteen.

Den 26. parlamentariske østersjøkonferansen ble avholdt i Hamburg 4.–5. september 2017. Fra Stortinget deltok Per Rune Henriksen (A), Sonja Mandt (A) og Ingebjørg Godskesen (FrP).

Hovedtemaene for konferansen var rapportering og diskusjon om regjeringenes samarbeid i Østersjørådet og innovasjon og kunnskapsoppbygging. Sonja Mandt er oppnevnt rapportør på kulturområdet og avleverte sin andre rapport om Østersjøområdets kulturarv, med særlig vekt på fredningsbestemmelser for kulturminner og landskapsvern.

Konferansen vedtok enstemmig et sluttdokument (Vedlegg 3).

10. Vest-Norden

Vestnordisk råds årsmøte 2017 ble avholdt i Reykjavik 31. august til 1. september. Stortinget var representert ved 2. visepresident Kenneth Svendsen. Nytt av året var at Vestnordisk råd har oppnådd observatørstatus i Arktisk råd.

Vedlegg 1**Rekommandasjoner, fremstillinger og interne beslutninger vedtatt i Presidiet og på Nordisk råds 68. session 2016 i København**

Rek. 1/2016/välfärd	Barn och unga i Norden - en tvärssektoriell strategi för Nordiska ministerrådet 2016–2022
Rek. 2/2016/tillväxt	Flygsäkerhet och arbetsvillkor inom flyget
Rek. 3/2016/tillväxt	Mobilitet och rättvis konkurrens
Rek. 4/2016/holdbart	Udredning af affaldsstrømmene i Norden
Rek. 5/2016/holdbart	Samarbejdsprogram for FJLS 2017–2020 (B 307/holdbart) Utvalget for et bærekraftig Norden foreslår at Nordisk råd rekommanderer Nordisk ministerråd <i>å prioritere innsatser mot spredning av antibiotisk resistens i jordbruket, jf. innsatsområdet One Health, sunde dyr og dyrevelferd</i> <i>å søke felles nordisk posisjon i forhandlinger om viktige EU rettsakter som faller under innsatsområder i samarbeidsprogrammet og å søke samordning for å unngå at det oppstår grensehindere ved implementeringen av EU direktiv</i> <i>å inkludere under innsatsområdet Økt motstandskraft og mindre klimapåvirkning i primær produksjon, oppfølging av utredningen om klimaendringene og primærproduksjonen i Norden fra 2014, forsuringen av havmiljøet og problemene med forvaltningen av felles fiskebestander</i> <i>å inkludere under innsatsområdet Bæredyktig forvaltning av biologiske ressurser, tiltak som kan bidra til å redusere akvakulturens negative innvirkning på biologisk mangfold</i> <i>å inkludere under innsatsområdet Bæredyktig forvaltning av biologiske ressurser, tiltak som bidrar til at Norden kan utnytte sitt potensiale til bærekraftig produksjon av mat og bioenergi</i> <i>å gjennomføre Ministerrådsforslag B 307/holdbart om samarbejdsprogram 2017-2020 for ministerrådet for fiskeri, havbrug, jordbrug, levnedsmidler og skovbrug og inndra Nordisk råds synspunkter ved utviklingen av de konkrete innsatser</i>
Rek. 6/2016/velfærd	Samarbejdsprogram om integration af flygtninge og indvandrere (B 311/velfærd) Udvalget for Velfærd i Norden foreslår, at Nordisk råd rekommanderer Nordisk ministerråd, <i>at gennemføre Ministerrådsforslag vedrørende nordisk samarbejdsprogram om integration af flygtning og indvandrere</i> <i>at samarbejdsprogrammet gennemføres under hensyntagen til rekommandationerne i A 1682/velfærd: Udvalgsforslag om uledsagede flygtningebørn</i> <i>at udveksle og udvikle modeller/metoder til at øge beskæftigelsen blandt flygtninge og indvandrere og dermed forbedre integrationen</i>
Rek. 7/2016/presidiet	Riktlinjer för samarbetet med grannarna i väst (B 309/presidiet) Præsidiets foreslår, at Nordisk råd rekommanderer Nordisk ministerråd, <i>at gennemføre nye retningslinjer for samarbejdet med naboerne i vest</i>
Rek. 8/2016/välfärd	Brandmäns cancerdödlighet och vissa cancers klassificering (A 1677/välfärd) Udvalget for Velfærd i Norden foreslår, at Nordisk råd rekommanderer Nordisk ministerråd, <i>att sammanställa en samlad nordisk forskningsstudie kring olika yrkesgruppers (härunder brandmän) risk för cancersjukdomar, i syfte att ge en mer heltäckande bild av forskningen inom detta område</i>
Rek. 9/2016/välfärd	Brandmäns cancerdödlighet och vissa cancers klassificering (A 1677/välfärd) Nordisk råd rekommanderer de nordiske regeringer, <i>att utveckla företagshälsovården och arbetsrutiner så att arbeidstagerses exponering for cancerframkallende ämnen reduceras og overvakes</i>

- Rek. 10/2016/velfærd **Fælles medicinindkøb (A 1703/velfærd)**
 Udvalget for Velfærd i Norden foreslår at
 Nordisk råd rekommanderer Nordisk ministerråd
at udarbejde en nordisk aftale om fælles indkøb af medicin og medicinsk udstyr
- Rek. 11/2016/velfærd **Gemensamma åtgärder mot trakasserier och stalkning i Norden (A 1660/medborgar)**
 Utskottet för välfärd i Norden föreslår att
 Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet
att belysa den övergripande problematiken kring trakasserier genom att arrangera en nordisk konferens för utbyte av erfarenheter om trakasserier av olika slag inklusive sexuella trakasserier på arbetsplatsen, näthat och stalkning
- IB 2/2016/presidiet **Nordiskt kontor i Bryssel (A 1667/presidiet)**
 Nordiska rådet beslutar
att Nordiska rådet anställer en person, baserad i Bryssel, med särskild ansvar för kontakter och koordination med de nordiska MEP'arna, samt med andra nordiska och för Norden relevanta aktörer i Bryssel i 2017 (-2019)
- Rek. 12/2016/præsidiat **Nordisk ministerråds samlede budget 2017 (B 312/præsidiat)**
 Præsidiatet foreslår, at
 Nordisk råd rekommanderer Nordisk ministerråd,
at avsette 3,413 MDKK til Nordjobb i 2017.
at fortsætte å arbejde med den påbegynte analysen som omhandler koordinering og gensidig informationsudveksling når det gjelder autorisasjoner for helsepersonell med det formål å vurdere sikkerhet, samt avsette opp til 0,3 MDKK hvis nåværende finansiering ikke er tilstrekkelig.
at gjenbruk av avfall er et prioritert område i det nordiske samarbeidet. NMR vil i 2017 gjennomføre en analyse og avsette de nødvendige ressurser for å avdekke om nasjonale regelverk, støtteordninger og avgifter på avfallsområdet fremmer eller hemmer måloppnåelse om økt gjenbruk av avfall.
at avsette 1,0 MDKK til å styrke arbeidet med samfunnssikkerhet i Baltikum og Østersjøregionen.
at arbeidet med bioenergi, herunder matavfall, fortsatt blir en viktig komponent i det nordiske samarbeidet. I 2017 gjennomføres en studie som skal undersøke muligheter for videreutvikling av det nordiske samarbeidet innenfor biobrensel og transportsektoren. Studiet skal inkludere eventuelle forslag fra gjennomlysningen av energisektoren som er ferdig mars 2017.
at avsette opp til 1,0 MDKK til å utrede om initiativer angående mobilitet og rettfærdig konkurranse på arbeidsmarkedet med særlig fokus på små og mellomstore virksomheter i Baltikum.
- IB 3/2016/præsidiat **Revideret Forretningsorden for Nordisk råd (A 1681/præsidiat)**
 Præsidiatet foreslår, at
 Nordisk råd beslutter
at Nordisk råd ophæver gældende Forretningsorden for Nordisk råd og vedtager ny Forretningsorden for Nordisk råd med virkning fra den 1. januar 2017
- Rek. 13/2016/kultur **Integration af asylbørn og alle skoleformers ansvar (A 1675/kultur)**
 Utskottet för kunskap och kultur i Norden föreslår att
 Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet
att afholde en fælles nordisk conference, hvor der sættes fokus på god integration af asylbørn, herunder god praksis hvor integrationen er lykket særlig godt og en drøftelse af alle skoleformers ansvar i forbindelse med integration
- Rek. 14/2016/kultur **Idrætstopmøde (A 1678/kultur)**
 Udvalget for Kundskab og Kultur i Norden föreslår att
 Nordiska rådet rekommenderar De nordiska regeringarna
att samarbejde med de nordiske idrætsorganisationer omkring afholdelse af et nordisk topmøde hvert andet år med fokus på sport og idræt

- Rek. 15/2016/tillväxt **Ökad och hållbar turism i Norden (A 1656/näring)**
 Utskottet för tillväxt och utveckling i Norden föreslår att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att igångsätta en kartläggning där försöker att kvantifiera mervärdet av ett mer systematiskt nordiskt samarbete på turismområdet, baserat på tidigare erfarenheter och kvalificerade framtidsprognoser.
 att ta fram ett förslag till ett sammanhållet program för ett långsiktigt, holistiskt turismsamarbete i Norden.
 att med utgångspunkt i de olika hållbarhets- och kvalitetsmärkningar som finns i de nordiska länderna idag, sträva efter att samlas kring gemensamma märkningar för att underlätta det för entreprenörer och besökare att fatta väl underbyggda beslut kring hållbarhet/kvalitet och produktion/konsumtion av turisttjänster med utgångspunkt i hela Norden.
 att avsätta utvecklingsmedel för att kunna stödja nya nordiska samarbeten såväl vad gäller marknadsföring, framtagandet av jämförbar statistik, som tillrättaläggandet av infrastrukturen till nordiska destinationer m.m.. Däri kan också ingå stöd till koordinering, men även till insatser avsedda för mindre entreprenörer/destinationer för att dessa ska kunna synliggöra sina tjänster/destinationer till den ökande mängden besökare.
 att ta initiativ till ett samarbete mellan privata destinationsägare för att dessa ska inleda ett samarbete för att kunna erbjuda besökare uppskattade och lärorika upplevelser från Norden, exempelvis tematiska Norden-resepaket.
- Rek. 16/2016/tillväxt **Nationell koordinering för fler besökare till Norden (A 1656/näring)**
 Utskottet för tillväxt och utveckling i Norden föreslår att Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar att efter nordiska samråd, justera mandatet till de nationella Visit-organisationerna, så att dessa i högre grad än idag får som en del av sina nationella uppdrag att koordinera sig och samarbeta nordiskt för att locka fler besökare till Norden. I denna justering bör ingå nya succékriterier varpå de nationella turistrådens resultat kan mätas.
- Rek. 17/2016/holdbart **Harmonisering av regler för merking av matvarer (A 1676/holdbart)**
 Utvalget för et bærekraftig Norden foreslår at Nordisk råd rekommanderer De nordiske regjeringene å følge opp på anbefalingen fra statsministrenes Grønn vekst initiativ om harmonisering av regler for merking av matvarer i forhold til siste forbruksdag
- Rek. 18/2016/holdbart **Udnyttelse af madaffald og bekæmpelse af madspild (A 1676/holdbart)**
 Utvalget for et bærekraftig Norden foreslår at Nordisk råd rekommanderer Nordisk ministerråd å utvikle forslag til veiledning for mattrygghet ved fordeling av mat som doneres til velgjørende formål av detaljhandelen og restauranter
 å igangsette nye initiativer innenfor Nordisk ministerråds miljø-handlingsprogram for å begrense matsvinn på alle nivåer, og at relevante sektorer i Ministerrådet involveres i de konkrete aktiviteter
 å gi Nordisk Energiforsking (NEF) i oppdrag, eventuelt i samarbeid med Nordisk Innovation, å igangsette aktiviteter, som kan understøtte en utvikling hvor organisk avfall og restprodukter i voksende grad blir omdannet til energi, og skape klarhet om økonomiske og miljømessige fordeler og ulemper ved alternative løsninger

- Rek. 19/2016/tillväxt **Harmonisering av branschregler samt validering för underlättad mobilitet (A 1665/näring)**
 Utskottet för tillväxt och utveckling i Norden föreslår att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att ta initiativ till diskussioner över nationsgränserna med de olika branschorganisationerna, om att harmonisera deras branschregleringar i syfte att skapa en gemensam Nordisk arbetsmarknad inom respektive branschs område. Detta kunde till exempel göras i form av nordiska pilotprojekt som understödjer/kompletterar EUs pilotprojekt kring European Professional Card och dessas fokus på industribranscherna (inklusive bygg), samt social- och hälsobranscherna att kartlägga nuvarande nationella valideringsregler samt dela best practice vad gäller valideringen av de reglerade yrkena, i syfte att underlätta mobilitet inom olika yrkesgrupper generellt, samt för att underlätta upptagandet av den nyinflyttade arbetskraften på den gemensamma nordiska arbetsmarknaden
- Rek. 20/2016/tillväxt **Nationell hantering av validering av yrkeskvalifikationer (A 1665/näring)**
 Utskottet för tillväxt och utveckling i Norden föreslår att Nordiska rådet rekommenderar De nordiska regeringarna att se över sina krav på och hantering av ansökningar om validering av examina/yrkeskvalifikationer i relation till övriga nordiska länder och den nyinflyttade arbetskraften, i syfte att underlätta och påskynda handläggningen av sådana ansökningar
- Rek. 21/2016/holdbart **Felles nordisk innsats for en giftfri hverdag (A 1657/holdbart)**
 Utvalget for et bærekraftig Norden, Utvalget for velferd i Norden foreslår at Nordisk råd rekommanderer de nordiske regeringer
 1) att arbeta för ett generellt förbud i EU mot de fyra hormonstörande ftalaterna DEHP, DBP, BBP och DIBP i produkter som barn kommer i kontakt med
 2) att fra 2019 innfør et generelt forbud i Norden mot de fyra hormonforstørrende ftalaterna DEHP, DBP, BBP og DIBP i produkter i Norden som barn kommer i kontakt med, hvis EU ikke har innført tilsvarende forbud innen utgangen av 2017
 3) att i fellesskap att ta fram och sätta regler mot bruk av hälsoskadliga kemiska ämnen i byggprodukter som används för att konstruera golv- vägg-, och innertaksektioner
 4) å utvikle og vedta en ordning som fremmer utfasing av uønskede kjemikaler ved at det utarbeides en offisiell nordisk liste over uønskede kjemikaler, og at det vedtas regler i hvert nordisk land som forplikter importører og produsenter til å opplyse om deres produkter inneholder stoffer som fremkommer på den nordiske listen
 5) å arbeide for endringer av EU lovgivning med sikte på å unngå en situasjon hvor kjemikaler som blir regulert intern i EU/EØS fritt kan importeres i produkter fra ikke EU/EØS-land
- Rek. 22/2016/holdbart **Felles nordisk innsats for en giftfri hverdag (A 1657/holdbart)**
 Utvalget for et bærekraftig Norden, Utvalget for velferd i Norden foreslår at Nordisk råd rekommanderer Nordisk ministerråd
 6) å opprette et felles nordisk kunnskapssenter for giftfri hverdag og hvilke alternativer som kan substituere giftige emner
 7) å utrede muligheten for å sette nasjonale regler om anvendelsen av kjemikaler og hormonforstyrrendestoffer i tilfeller hvor EU regelverk vurderes mangelfull
 8) å kontinuerlig oppdatere kriterier innenfor miljømerket Svanen for å sikre at svanemerkede produkter ikke inneholder kjemikaler og hormonforstyrrendestoffer, som vurderes risikable i forhold til skadelige helse- og/eller miljøpåvirkning

Rek. 23/2016/velfærd	Uledsagede flygtningebørn (A 1682/velfærd) Udvalget for Velfærd i Norden foreslår at Nordisk råd rekommanderer de nordiske landes regeringer <i>at minimere ventetiden for sagsbehandlingen af asylansøgninger fra de uledsagede flygtningebørn (A)</i> <i>at de uledsagede flygtningebørn i ventetiden for afgørelsen af deres sag tilbydes undervisning, fritidsaktiviteter og andre relevante tilbud for det enkelte barn (B)</i> <i>at koordinere de nordiske registreringer af de modtagne asylbørn (C)</i> <i>at ingen uledsagede børn udvises medmindre børnene kan modtages sikkert af familiemedlemmer eller andet netværk, der både har vilje og evne til at tage imod dem (D)</i> <i>at prioritere en tidlig og vedvarende sprogindsats for hvert enkelt barn for med henblik på at fremme god integration (E)</i> <i>at fremme udviklingen af bedre og mere sikre medicinske metoder for aldersvurdering af asylbørn, og at vurderingen foregår af uafhængige fagfolk med relevant kompetence og kendskab til etnicitet og kultur (F)</i> <i>at inddrage frivilligsektoren i omsorgsarbejdet omkring de uledsagede asylbørn (G)</i> <i>at sikre at asylbørnene har fri adgang til helbredsundersøgelser, medicinsk og psykologisk hjælp samt juridisk orientering om deres rettigheder (H)</i> <i>at efterforske forsvundne asylbørn på lige fod med andre forsvundne personer (I)</i>
Rek. 24/2016/presidiet	Fri rörlighet, öppenhet och samarbete inom Norden (A 1671/presidiet) Nordiska rådet rekommenderar de nordiska regeringarna, <i>att samråda med alla de övriga nordiska regeringarna om eventuella planer på skärpning av regler som kan få negativa konsekvenser för det nordiska samarbetet om passkontroll</i>
Rek. 25/2016/välfärd	Nordisk strategi för att minska antalet fallolyckor (A 1648/välfärd) Nordisk råd rekommanderer Nordisk ministerråd <i>att Nordens välfärdscenter (NVC) får i uppdrag att arbeta för att antalet fallolyckor minskar, till exempel genom ett nordiskt nätverk där kunskap och erfarenheter utbyts eller genom en nordisk konferens på temat</i>
Rek. 26/2016/välfärd	Hörsel- och synnedsättning Udvalget for Velfærd i Norden foreslår at Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet <i>att stärka insatserna inom funktionshinderforskning med speciellt fokus kring döva och personer med kombinerad hörsel- och synnedsättning och ta fram jämförbar statistik – eventuellt genom NOMESKO och NOSOSKO på området i syfte att underlätta vardagen för hörsel- och synskadade</i> <i>att genomföra en gemensam nordisk konferens på temat hörsel- och synnedsättning där syftet är att lyfta fram goda exempel från de nordiska länderna om hur man kan jobba för att underlätta vardagen för hörsel- och synskadade genom samordnade insatser</i>
Rek. 27/2016/kultur	Nordic Master Utskottet för kunskap och kultur i Norden föreslår att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att göra ramprogrammet Nordic Master permanent i form av en programperiod för tiden 2017-2021
Rek. 28/2016/tillväxt	Nordiskt Samarbetsprogram för Regional utveckling och planering 2017–2020 Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att Genomföra samarbetsprogrammet för regional utveckling och planering 2017-2020, efter beaktande av Nordiska rådets kommentarer i detta betänkande

RESOLUTION
8th BARENTS PARLIAMENTARY CONFERENCE
Naryan-Mar, June 8, 2017

By the invitation of the Federal Assembly of the Russian Federation, the elected representatives of the parliaments of Russia, Norway, Finland, Sweden, and regional legislative bodies of these states, members of the Barents Regional Council, Nordic Council, Baltic Sea Parliamentary Conference, the Conference of Parliamentarians of the Arctic Region, Parliamentary Association of Northwest Russia, as well as Barents Euro-Arctic Council (BEAC), assembled June 7-8, 2017, in the city of Naryan-Mar, the capital of the Nenets Autonomous District, Russian Federation, at the 8th Barents Parliamentary Conference, which took place under the motto of the Russian BEAC Chairmanship: "Working Together for Innovative, Smart and Sustainable Barents region. Trust, Transparency, Tradition."

The main topics on the agenda were building up co-operation in the Barents Region, international and regional co-operation, economic wellbeing of the Barents region, development of transport infrastructure, environment conservation under climate change, ways of preserving cultural values, protecting the rights of indigenous people, social challenges, development of education, science and sustainable tourism in the region.

Parliamentarians of state-members of the Conference,

Being committed to the common cause of co-operation in Barents Euro-Arctic Region, stipulated in the Kirkenes Declaration, adopted January 11, 1993, and reiterated in the Declaration on the 20th Anniversary of the Barents Euro-Arctic Cooperation, adopted in June 2013 in the city of Kirkenes at the meeting of the heads of government of the members of the Barents Euro-Arctic Council, as well as principles and provisions that laid the foundation for multidimensional co-operation in the Barents Region aimed at strengthening stability, wellbeing and sustainable development in all spheres.

Acknowledging the essential role of the Barents Regional Council, with the Kainuu region as its present chair and the upcoming chairmanship of the Norwegian province of Finnmark becoming the Chair in 2017; *noting* that international co-operation and close interaction among national and regional levels is an inherent element of co-operation; *welcoming* the implementation of the Barents Programme 2014-2018,

Emphasizing the uniqueness of the Barents region in terms of climate, population, industrial activity and indicators of social and economic development indicators, including GDP per capita, and the fact that the Barents region spans modern cities and advanced industry to rural areas and indigenous people's communities,

Taking into consideration the programme of the Russian Chairmanship in Barents Euro-Arctic Region 2015-2017, proclaiming that the main objective is to ensure sustainable development of the Barents Region with a premium on the development of socio-economic factors coupled with the monitoring of how environmental requirements are met, as well as support for indigenous peoples;

Taking into consideration the resolutions of previous Barents Parliamentary Conferences, reiterating the significant role of the parliamentary dimension in the development of this part of the European continent, and taking into account the 7th Barents Parliamentary Conference, was held in Helsinki in September 2015,

Acknowledging that a balanced integration of economic, social, environmental components and respect for democratic values, lack of discrimination, gender equality and the minority rights, including indigenous peoples, are a premise for dynamic, inclusive and sustainable regional development,

Underlining the role of interaction with the civil society, cultural exchange and people-to-people contacts, as well as support for engagement of NGOs within respective areas of the Barents co-operation,

Welcoming measures at the level of the working group of Barents co-operation designed for more harmonization and synergy within the framework of regional and cross-border co-operation between various forums such as the Arctic Council, Council of the Baltic Sea States, the Nordic Council of Ministers and Northern Dimension,

proceeding from geographical and cultural unity, economic interdependency and common challenges of regional states and peoples,

reiterating its commitment to further strengthen the Barents Region as a peaceful, stable, vibrant and prospering region on the European continent,

acknowledging the need for additional measures to support indigenous peoples residing in the Barents Euro-Arctic Region, strengthen social and economic livelihoods, and protect national traditions, cultures and languages,

call on representatives of national parliaments and regional legislative bodies, as well as all national, regional, and local authorities in their activities to

support measures ensuring sustainable development of the Barents Euro-Arctic Region, placing special emphasis on developing its transport infrastructure, social, economic, and environmental factors, as well as comprehensive improvement of living conditions of the region's indigenous population, and thus, in the following areas, **recommend to:**

Transport infrastructure development:

recognize the important role of cross-border transport connections for economic development and welcome the intention to continue working on the proposal for a Joint Barents Transport Plan, as well as to provide guidelines and recommendations for the development of all modes of transport in the border-crossing corridors, including motor vehicle transport;

welcome the outcomes of the meetings of the Ministers of Transport of the BEAC member states on 21 June 2016 in Arkhangelsk;

facilitate development of the future potential of the Northern Sea Route which would benefit the Barents Region and provide economic and business opportunities to all member states of the Barents Euro-Arctic Council,

support activities aimed at creating an effective transport system in the North of Europe that would reflect the needs of the local population, climatic and geographical features, as well as enterprises and transport operators, including the efforts within the framework of the Joint Barents Transport Plan;

recommend continuing joint work aimed at improving safety and reliability of transport, and training specialists for the transport sector in the Arctic, including maritime transport, and for the tourism sector.

Protecting the unique environment of the Barents Euro-Arctic Region and responding to climate change:

urge the Barents Region countries to contribute to the implementation of the outcome document of the High-level Plenary meeting of the U.N. General-Assembly on the Sustainable Development Goals in September 2015 entitled as "Transforming our world: the 2030 agenda for sustainable development, including sustainable development goals, as well as the Paris Climate Agreement and the global 10-Year Framework Program on Sustainable Consumption and Production;

call for improved resource efficiency and to emphasize the importance of a circular and green economy;

To support priorities of the BEAC Working Group on Environment, i.e. studying climate change and its consequences, as well as adaptation to and mitigation of the change; reducing pollutant emissions and managing waste; preserving biodiversity, protecting natural habitats and expanding the network of natural reserves; facilitating implementation of the “cleaner production” principles; managing water resources;

take into account the outcome of the meeting of Ministers of Environment of the BEAC nations in Sortavala on November 25, 2015;

join environment protection efforts with the Arctic Council and other regional organizations;

create conditions for implementation of measures for exclusion of the Environmental Hot Spots in the Barents Euro-Arctic Region;

continue cooperation in the area of environmentally sustainable production and consumption as well as in protecting water resources;

welcome environmental education and exchange of the environmental best practices;

facilitate implementation of the Barents Protected Areas Network project;

facilitate further implementation of the BEAC Climate Change Action Plan;

commend the cooperation among emergency and rescue services in the Barents Region and note the success of the regular Barents Rescue exercises, and *facilitate* improvements needed for enhancing operational efficiency and measures of prevention and response to natural and man-made disasters.

Health and social wellbeing:

welcome the adoption of the Barents Cooperation Program on health and related social issues, which focuses on prevention of communicable diseases, non-communicable diseases, promotion of healthy lifestyle and development of primary healthcare systems and social services, as well as on working with the children and youth in the risk group,

support the Children and Youth at Risk sub-program that aims to enhance capacities of the regional administrations and social welfare agencies to support the children and youth at risk and specific projects aimed, among other things, at facilitating integration of ex-offenders into the society,

support the implementation of the AIDS/HIV sub-program aimed at enhancing the national potential to withstand this evil, as well as specific projects aimed at decreasing the propagation of AIDS/HIV,

continue working on implementation of the task set by the Summit Declaration on the 10th Anniversary of the Barents Cooperation in Kirkenes in 2003 to establish full control over propagation of tuberculosis in the region within the nearest 10 years, and, in order to achieve that, to *support* the sub-program to fight tuberculosis and the concurrent HIV infection, which will ultimately drive down the mortality rate, improve the demographic situation and decrease the economic burden on the society,

recommend the Joint Working Group on Health and Related Social Issues (JWGHS) to continue cooperation with the Northern Dimension on Public Health and Social Well-being.

Encourage the activities ensuring presence of a stable population in the High North as a factor that ensures stability in the Barents Region,

Youth policy, cultural cooperation, education and tourism:

welcome the outcome of the meeting of Culture Ministers of the Council of Barents/Euroarctic Region in November 2016 in Moscow;

acknowledge the importance of work for the empowerment and social inclusion of young people in the Barents Region;

welcome the initiatives aimed at expanding the knowledge base on the living conditions of youth in the Barents Region, and call for further efforts to facilitate cross-border mobility and people-to-people contacts within the region;

pay special attention to the protection and social inclusion of vulnerable groups in the region;

recognize the development of healthcare and social security as being vital for the society in general, as well as individuals;

acknowledge the central role of cultural cooperation in promoting the Barents identity and contacts between civil society and cultural institutions;

welcome meetings of the core regional cultural institutions with a view to devising recommendations on promoting synergy and a comprehensive approach on the regional level;

commend efforts to establish the Barents Culture Scholarships and take note of the new Barents Cultural Initiative Incubator project;

recognize the importance of the cultural sector and creative industries as drivers of social and economic development in the Barents Region;

promote cultural cooperation in the Barents Euro-Arctic Region with other international structures;

support measures aimed at promoting academic and research cooperation and mobility among regional educational and research institutions, use the available international instruments and programs to this effect, approve direct contacts between educational institutions as part of the so-called cross-border universities, and recommend that they be expanded;

facilitate the holding of regular Barents Euro-Arctic Region Educational and Research Forums with a focus on specific objectives in healthcare, social security, environment, culture, and issues faced by the youth and indigenous people; *contribute* to cultural diversity, exchanges and inter-cultural dialogue with a view to expanding people-to-people contacts, as well as preserving the Barents Region cultural and ethnic heritage;

note the growing appeal of the Barents Region as an international travel destination, *recognize* the importance of cooperation within the Barents Region to promote environmentally, socially and culturally sustainable tourism, and *create* conditions for the development of tourism-related goods and services, including ecotourism that sustains the wellbeing of the local population;

Supporting indigenous people

acknowledge the interests of the indigenous peoples in the Barents Euro-Arctic Region as a priority area of cooperation in the North, requiring special attention and new approaches for supporting the indigenous peoples to freely pursue their economic, social and cultural development, with the assistance of legislative and executive bodies, regional councils and other cooperation frameworks;

note the activities of the Working Group of Indigenous Peoples to establish closer dialogue between the indigenous people, regional authorities and governments of BEAC member states;

welcome the outcomes of the first Barents Indigenous Peoples' Summit held on April 28, 2017 in Moscow for highlighting topical issues for the indigenous people of the Barents Region in terms of social and economic development, improving living standards, preserving the cultural heritage, native languages and traditional economic activity;

reaffirm the commitment by BEAC member states to protect and promote the rights of indigenous people to participate in decision-making at all levels on issues affecting them through their own representative institutions, as well as the right of the indigenous people to freely pursue their economic, social and cultural development;

facilitate printing and publishing of media and literature in the languages of indigenous peoples, also in digital formats;

The participants of the 8th Barents Parliamentary Conference

reaffirm their commitment to cooperation in order to consolidate and further develop the Barents region as a peaceful, stable, innovative and prosperous part of Europe;

welcome the upcoming Swedish Chairmanship of the Barents Euro-Arctic Council 2017-2019;

welcome the presidency of the Riksdag – Parliament of Sweden in the 9th Barents Parliamentary Conference in the year 2019.

in view of the forthcoming 25th anniversary of the BEAC, *welcome* the initiative of the Russian chairmanship in the BEAC, supported by member states of the Barents Cooperation, to establish a high-level regular regional forum (“The Barents Davos”) for discussion of the entire Barents agenda with an emphasis on sustainable social, economic and environmental development of the region.

Conference Resolution

Adopted by the 26th Baltic Sea Parliamentary Conference (BSPC)

The participants, elected representatives from the Baltic Sea Region States*, assembling in Hamburg, Germany, 3-5 September 2017,

- welcoming successful steps taken to re-establish full-scale and comprehensive political dialogue in the Baltic Sea Region, in particular within the Council of the Baltic Sea States, highlighting the importance of the Foreign Ministers' meeting on the occasion of the 25th anniversary of the CBSS hosted by the CBSS Icelandic Presidency in Reykjavik on 20 June 2017 and the call for maintaining the momentum and spirit of these positive developments;
- supporting the appointment of an independent group of wise persons, including representatives from civil society by the CBSS to elaborate a report with recommendations for a vision for the Baltic Sea Region beyond 2020 and on the future role of the CBSS and the means to expand its impact as a forum for political dialogue and practical cooperation in the region;
- welcoming the High-Level Meeting of the Representatives of the CBSS Labour Ministries and the Declaration adopted on 15 June 2017 in Berlin;
- welcoming the adoption of the CBSS Action Plan - "Realizing the Vision: The Baltic 2030 Action Plan" as an important step towards ensuring sustainable development of the Baltic Sea Region;
- welcoming the decision by the CBSS to continue operation of the Council's Project Support Facility for 2017-2019, noting in particular its role as a tool for supporting the strategically important project activities in the Baltic Sea Region;
- further promoting and encouraging public-private practical interaction as a tool for cross-border cooperation, economically viable actions and projects for the benefit of the Baltic Sea Region, taking into account the continuous progress made by the Saint Petersburg initiative;
- continuing involving youth into the procedures of the BSPC working groups. Especially during the second half of a two-year mandate of a working group the vivid

debate with young people nominated by the member parliaments can be an enriching also with regard to the annual conference;

- expressing deep concern about the growing number of terrorist attacks that have occurred since the last BSPP in Riga namely in Stockholm, St. Petersburg and Berlin and - by reaffirming the position in the 25th resolution - utterly condemning terrorism in all its forms as an increasing common threat for our citizens and our shared values, a threat which can only be eliminated by joint efforts;
- being convinced that the issues of Migration and Integration pose a tremendous challenge to all countries in the Baltic Sea Region as well as a great chance for their further development. Those issues call for intensive dialogue as well as close cooperation and coordinated policies also between the Baltic Sea States;

discussing Cooperation and Participation as well as Innovative Science and Sustainable Tourism in the Baltic Sea Region,

call on the governments in the Baltic Sea Region, the CBSS and the EU,

Regarding Cooperation in the Region, to

1. intensify the cooperation in the Baltic Sea Region including the Northern Dimension, the EU Strategy for the Baltic Sea Region and the Strategy for the socio-economic development of the North-West Federal district of Russia in addition to other regional actors by identifying common priorities and developing respective regional strategies and action plans in fields of common interest and mutual benefits. Since macro-regional strategies gather stakeholders and actors from all sectors and levels of governance, macro-regional strategies offer efficient instruments to improve relations between neighbouring countries and thereby support European Neighbourhood Policy;
2. further strengthen and develop HELCOM as the coordinator of the regional implementation of ocean-related goals of the 2030 Sustainable Development Agenda of the United Nations, through the strengthened implementation of the HELCOM Baltic Sea Action Plan and further commitment to achieve a Baltic Sea in good environmental status by 2021 and if applicable, by renewing the Baltic Sea Action Plan in line with the UN Sustainable Development Agenda with a time perspective until 2030;
3. support HELCOM in elaborating a regional action plan on underwater noise as well as in implementing the marine litter regional action plan and in its battle against eutrophication; concrete measures to reduce the input of plastics into the marine environment should be taken on;
4. support the significance of the Science, Research and Innovation Agenda as it is outlined by CBSS Science Ministers' Conference held in 2016 in the Chair's Conclusions: Baltic Science: Renewing the Commitment to Science/Research Joint Actions in the Baltic Sea Region;
5. elaborate a common programme based on a strategy within the framework of the CBSS to develop sustainable tourism in the Baltic Sea Region, considering the following aspects

- the reduction as far as possible of obstacles to cross-border travelling to promote the freedom of travel including promotion of the local border traffic regime on outer borders of the EU
- facilitating border and visa regime for youth and organized tourist groups
- the improvement of sustainable transport and tourism infrastructure
- support for the idea of Baltic Sea Region States creating a common Baltic Sea Brand, based on cultural and natural heritage, to strengthen tourism competitiveness
- the improvement of travel options especially for young people (e.g. interferry);

Regarding Democratic Participation and the Digital Age, to

6. further improve and develop means of democratic participation, e.g. through transparency, comprehensive information, government accountability and other instruments of citizen participation;
7. commit to strengthening the involvement of youth in all areas of society, including, but not limited to, government, science, education and culture. To this end, the BSPC will continue to work towards establishing a Baltic Sea-wide youth forum;
8. stimulate a common dialogue and debate in the Baltic Sea region on ethical conditions for the digitization of states and societies and the possibilities of a common legal framework in this policy field. The task of the Parliaments is to guarantee fundamental rights, democracy and the rule of law in the digital world as well. Parliaments and governments are encouraged to ensure that there is no gap between the digital society and the state;
9. work with the aim to make the Baltic sea region a global frontrunner in making new digital technologies work for democracy and political development;
10. stimulate policies to enhance digitization of democratic activity and processes with the aim to increase public participation in decision-making through sharing of technology and best practices by governments and parliaments;
11. draw attention to training and education for the youth with regard to digitalization opportunities in order to foster a competent and responsible use of the evolving technological innovations - thereby contributing to democratic societies in the digital age;
12. understand state coordination of innovation policies in terms of a social progress and not only as a technological process;
13. support the social partners in the Baltic Sea Region in their pursuit to use the chances of digitalization for decent and sustainable working and living conditions;
14. draw special attention to the gender and generation aspects of digital innovation and the consequent societal changes;
15. bearing in mind the importance of freedom of expression, explore legal possibilities and a common approach to react against "Hate Speech" and "Fake News";

Regarding Innovative Science and Research, to

16. intensify scientific cooperation in the Baltic Sea Region qualitatively and quantitatively and therefore

- promote the development of more credible projections of the future of the Baltic Sea, based on the best basic marine research as well as the most plausible socioeconomic development scenarios and associated alterations in human pressures, and the complex impacts of climate change on the ecosystem,
- promote the delivery of new comprehensive knowledge on true long-term effects of various human pressures on all organizational levels - from genes to an ecosystem, as well as suggestions on ways to mitigate these effects,
- provide a scientific foundation for innovative cross-border policy making, including potential internalization of the costs of marine ecosystem services into the economic system;

17. promote the further development of the Baltic Sea Science Network to enhance macro-regional dimensions of science and research policy from which higher education and research institutions should benefit and to thus create a supra-regional network that provides an "administrative network" in addition to the existing "scientific network" to manage the scientific cooperation in a useful and targeted way, especially in the framework of the project "Baltic Science Network";

18. take a more active role with regard to providing sustainable resources for research and development in order to further innovations by developing e.g. common standards, data security and intellectual property rights within the Baltic Sea Region;

19. continue to support the efforts in building closer ties between analytical research institutions and businesses in the framework of the Baltic TRAM (Transnational Research Access in the Macro-region) project;

20. further improve the conditions of the Baltic Sea Region in global scientific competition through joint strengthened efforts by increased investments in innovative science and research;

21. recognize the EUSBSRs Policy Area Innovation and Policy Area Education commitment to ensure a prosperous, sustainable and competitive region based on front running innovation, research and higher education activities as "a common good" and highlight the importance of developing measures to overcome innovation and performance gaps in the region;

22. strengthen citizen awareness of education and science as important innovation resources through suitable measures;

23. referring to the success of the Baltic Sea Science Day held for the first time in St. Petersburg on 8 February 2017, to support and promote the continuation of this initiative as a useful tool for the intensification of scientific cooperation in the Baltic Sea Region and for improving the visibility of the Region's achievements and potential in the field of science, research and innovation;

24. support BONUS II;

- 25. intensify measures to facilitate cross-border border integration of interdisciplinary Earth system science in the Baltic Sea region;
- 26. call for seeking synergies and measures for developing the Arctic-Baltic joint vision, collaboration and scientific performance;
- 27. improve the short-term mobility possibilities of researchers by providing unbureaucratic support outside of large funded projects to allow for more flexibility in visibility and international research collaboration and a better integration of the Baltic Sea Region research landscape, to intensify the mobility of teaching professionals and students by stipend programmes for mobility within the Baltic Sea Region imparting the benefits of scientific and cultural exchanges and while strengthening and to promoting summer schools as well as exchange programmes in the Baltic Sea Region;

Regarding Sustainable Tourism, to

- 28. work towards the vision that the Baltic Sea Region will become the first eco-region in the world, conceiving the Baltic Sea Region as the first region where ecology and economy work together in a balanced and integrated manner to sustain societies and culture.
- 29. ensure that the consequences of tourism are sustainable by adopting models and methods to save and protect nature and orient work along the principle that sustainability is the guiding principle and standard practice in all types of tourism in the Baltic Sea region;
- 30. further examine the use of carbon footprints to improve the comparability and attractiveness of tourism products and their ecological and economical impacts; further improve the transparency of tourism products as to their quality in terms of sustainability, e.g. by using common labels and standards;
- 31. promote wastewater facilities at harbours in the Baltic Sea Region;
- 32. improve interrailing, to promote the use of alternative sources of energy and foster a sustainable multimodal split (sea, road, rail), and to improve bike infrastructure including bicycle stands and Ebike charging stations at transport hubs as examples for ecological forms of tourism;
- 33. jointly task a Tourism Transport Impact Assessment Study to analyze continuously the output of different political action to increase the level of sustainability;
- 34. counteract the lack of skilled workers in the tourism sector in the Baltic Sea Region, e.g. by establishing an international winter school to increase labour skills, language and intercultural skills;
- 35. fully use the possibilities of the circular and fair sharing economies creating new jobs in the service sectors;
- 36. foster a joint promotion by private and public stakeholders of the Baltic Sea Region as a tourism destination especially in new source markets and to foster cooperation in the region as a main key for the successful development of the Baltic Sea Region;

37. better use the potential of digitalization in promoting sustainable tourism and further support the development of the Baltic Sea Tourism Center into a permanent platform for information and exchange of know-how at the transnational level, especially with regard to the long-term priorities of the CBSS;

38. sustain a sound environment, safeguarding the recreational quality of natural and man-made landscapes and integrating natural, cultural and human environments within the BSR so that tourism activities do not endanger the natural and cultural heritage of the BSR and instead actively contribute to their preservation;

39. promote and sustain the competitive quality and efficiency of the tourism business while also creating satisfactory social conditions for tourists, the workforce and the local population;

40. involve citizens in the development of tourism strategies.

Furthermore the Conference Decides to

41. welcome with gratitude the kind offer of the Parliament of Åland to host the 27th Baltic Sea Parliamentary Conference in Mariehamn on 26–28 August 2018.

---

* Parliaments and Parliamentary Organizations:

Baltic Assembly,
 Free Hanseatic City of Bremen,
 Denmark,
 Estonia,
 Federal Republic of Germany,
 Finland,
 Free and Hanseatic City of Hamburg,
 Iceland,
 Kaliningrad Region,
 Karelian Republic,
 Latvia,
 Leningrad Region,
 Mecklenburg-Vorpommern,
 Nordic Council,
 Norway,
 Parliamentary Assembly of the Organization for Security and Co-operation in Europe (OSCE PA)
 Poland,
 City of St. Petersburg,
 Federal Assembly of the Russian Federation,
 Schleswig-Holstein,
 Sweden,
 Åland Islands.

